ИНТЕНСИФИКАЦИИН ЗАМААР

ЕХЭ ХИМИИН АША

Энэ жэлдэ сагай уларилай эр-дэ байдалай бирагүй байгаашье hаань, управлениин ажахынууд оpoohoто ургамалнуудые яhала hайнаар ургуулжа, баян ургаса хураан абажа байна. Полинуудаа hайса үтэгжүүлжэ, газараа эрхимээр элдүүрилжэ шадаhанай үрөөр иимэ амжалта туйлагдаа бшуу. Ургаса хураалгашье эхи гуримтайгаар, гээлтэ хорол-гүйгөөр ажахы бүхэндэ үнгэр-гэгдэжэ байна.

Үшөө нёдондо намар ажахынууднай энэ жэлдэ тарилга хэ-хэр 13470 гектар намарай паар хахалаад hэн. Намартаа, мүн хабартаа 7516 гектар таряа-тай хүрьhэндэ аммиагтай уhан шэнгээгдэhэн, 1965 гек-тарта бусад ондоо үтэгжүүлгэ-нүүдые оруулhан бэлэй. Ихэ-нь бүхы таряалангаймнай 40 процентнь үтэгжүүлэгдэhэн бо-лоно. Үтэгжүүлгэ оруулагдаhан полинуудhаа hайн ургаса хураагдана. Зарим участогуудай гектар бүриhөөнь 2-hoo 5,9 центнер хүрэтэр ороohон ехээр хураан абтана. Тиихэдэ кукурузын ургаса 30—60 центнерээр, саахарай свёкло 15—25 центнерээр дээшэлhэн байна гээшэ.

Мүнөө жэлдэ хураалгын техникэ бэлдэлгэ, заhабарилгада анхарал онсо хандуулагдаа.

«Маяк», «Сибиряк», «Восточные Саяны» колхозуудта, Саянай совхоздо ургаса хураалга эмхитэйгээр, шанар hайнтайгаар үнгэргэгдэжэ байна. «Маяк», «Восточные Саяны» колхозууд сентябриин 22-то таряа хураалгаяа сум дүүргэхээр хараалан-хай. Бусад ажахынууд октябриин 1 болотор энэ хүдэлмэреэ дүүргэхэ байха.

Таряа хураалга дээрэ комбайнууд бүлэг бүлэгөөр ябуулагдажа ашаглагдана. Отделени, бригада бүхэндэ таряа хадаха, баал суглуулан сохихо, hолоомо суглуулха, намарай паар хахалха тусхай технологи зохёогдон тодорхойлогдонхой. Тэрэ гуримые механизатор бүхэн баримтална.

Таряанай бүхы тоогууд дээрэ ороohо сэбэрлэхэ, тэрэниие гүрэндэ ябуулха, хүрэнгэдэ хааха хүдэлмэри түхэреэн сүүдхэ соо огто замханагүй. Тоогууд дээрэ гол түлэб манда туhалхаар ерэhэн хүнүүд хүдэлдэг. Тэдэнэй дундаhаа Хүдөө ажахын институдай студентнэр бүришье габшагайгаар ажаллана. Эдэнэй оролдосото ажалаар совхозоймнай, колхозуудаймнай ажалшад омогорхон баясадаг гээшэ.

Поли дээгүүршье, тоогууд дээрэшье хүдэлжэ байhан хүнүүдэй эршэтэ ажалай ашаар манай управлени гүрэндөө ороohо таряа худалдаха социалис уялгаяа болзорhоонь урид дүүргэжэ шадаа. Энэ амжалта тухайгаа республика дотороо нэн түрүүлэн КПСС-эй обкомдо, республикын Министрнүүдэй Соведтэ элидхэхэ хуби заяатай байбабди.

Үйлэдбэриин управлениин ажахынууд сентябриин 16-най байдалаар гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктнуудта 48892 центнер эрхим шанартай ороohо тушааhан байна. Түсэбнай 42 мянган центнер бэлэй. Уялгаhаа гадуур 1000 центнер ороohон худалдагдаа. Ороohо худалдалгын хажуугаар управлениимнай ажахынууд 1965 ондо хэрэглэгдэхэ үрэhэнэйнгөө хахадынь сэбэрлэжэ, амбаартаа хаагаад байна бшуу.

Бэлэдхэлэй пунктнуудта ороohо зөөлгые эмхи гуримтайгаар ябуулха хэрэгтэ «Восточные Саяны», Ленинэй нэрэмжэтэ, «Сибиряк» колхозуудай правленинүүд болон партиина организацинууд, Саянай совхозой дирекци, партком онсо анхаралаа хандуулhан байна. Жэшээнь, «Восточные Саяны» колхоз ороohо тушаалгые табан хоног соо дүүргэжэрхёо. Ингэжэ үшөө сентябриин 5-да социалис уялгаяа бэелүүлhэн тухайгаа тэдэнэр элидхээ hэн. «Сибиряк» колхоз, Саянай совхоз нилээд ехэ хэмжээнэй ороohо таряа гүрэндөө худалдаба. Саянай совхозой таряашад 10000 центнер ороohо гүрэндэ худалдаха түсэбтэй байhан аад, Эхэ оронойнгоо амбаарта 13633 центнер оруулаад байна. «Сибиряк» колхоз түсэбhөө гадуур 3994 центнер ороohо гүрэндөө тушааба.

Эгээ мүнөө үйлэдбэриин управлениин хүдөөгэй бүхы ажалшад хураалгын хүдэлмэриие ойрын сагта түгэсхэхэ, намарай паар ехээр хахалха, үрэhэеэ хэрэгтэй соонь амбаар складуудтаа хааха, сэбэрлэхэ хэрэгтэ эршэ түгэсөөр хам оронхой.

Хойто жэлдэ үшөө hайн, бата найдабаритай баян ургаса хураахын түлөө бэлэдхэл мүнөөнhөө хэгдэжэ байна. Жэшээнь, ажахынууднай шорой шэбхэ хоёрhоо бүйлүүлагдаhан 34 мянган тонно компост, торф-аммиачна 5 мянган тонно үтэгжүүлгэ бэлэдхэбэ. Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, илангаяа аммиагтай уhа хүрьhэндэ шэнгээхэ хүдэлмэриин бэлэдхэл ажахы бүхэндэ хэгдэнэ. Мүнөө намартаа 15 мянган гектар намарай жэгдэлэгдэhэн паар хахалха, 5 мянган гектар газарай хүрьhэндэ аммиагтай уhа шэнгээхэ—иимэ түсэб хараатайбди. Энэмнай лаб бэелүүлэгдэхэ.

Үйлэдбэриин управлениин хүдөөгэй ажалшад энэ жэлээ амжалтатайгаар үнгэргэхын, мал ажалай продуктнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха социалис уялгануудаа гүйсэд бэелүүлхын түлөө хүсэ шадалаа улам эршэдхэнэ. Тиихэтэеэ хамта хүдөө ажахыгаа саашадань интенсификациин замаар хүгжөөхөөр хараалhан хэмжээ ябуулганууды тодорхойлоо.

В. СЕРЕБРЕННИКОВ,
Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин начальник.

ТЕЛЕГРАММА

Улаан-Үдэ, «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакцида

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Дружба» колхозой гэшүүд 17 мянган центнер таряа гүрэндэ тушаажа, абаhан социалис уялгаяа дүүргэбэ.

Колхозой түрүүлэгшэ ЮМСУНОВ,
парткомой секретарь КУЗНЕЦОВ.

* * *

Ара Хэрээтын механизаторнууд энэ жэлдэ ороohо таряанай баян ургаса ургуулаа. Тэрэнээ богони болзорто хураажа, гүрэндөө ороohо таряа ехээр тушааха гэhэн уялгаяа колхозой гэшүүд амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаба.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 222 (10590) | 1964 оной сентябриин 18, пятница | Сэн 2 мүнгэн

Ороohс таряанай тоо бүридхэл олохон ажахынуудта тон hула гэжэ партийно-гүрэнэй хиналтаар элирүүлэгдэбэ.

—2-дохи нюурта—

Автолавкын наймаалагша ябаhанаа хонишон боложо, хонидтоо жэл хахадай тэжээл бэлдэhэн коммунистын бригада

—3-дахи нюурта—

Алтан таряа урасхуулагша ажалша бэрхэ механизаторнуудай тоо үдэрhөө үдэртэ олошорно. Зураг дээрэ: Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозой эрхим комбайнер Д. Д. Гомбоев.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

ТҮСЭБ ДҮҮРЭЭ!

Энэ жэлэйнгээ баян ургасые богони болзорто хураажа абаха, гүрэндөө таряа ехээр тушааха зорилготой манай Мухар-Шэбэрэй управлениин таряашад ехэ амжалта туйлажа, сентябриин 16-да гүрэндэ таряа тушааха жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ. Управлениимнай ажахынууд 280 мянган центнерэй орондо 285 мянга 600 центнер таряа гүрэнэй амбаарта оруулаа.

Таряа хураалгые бэлэдхэлтэйгээр угтажа, машина техникэеэ hайнаар заhабарилhан ажахынууд хүдэлмэреэ haадгүйгөөр ябуулна. hүүлэй үедэ тоогууд дээрэхи хүдэлмэри үдэр hүнигүй эмхидхэгдэжэ, зарим ажахынууд бүришье ехэ амжалта туйлаа. Жэшээлхэдэ, «Загансний» колхоз (түрүүлэгшэнь Конев, парткомой секретарь Ефимов, колхозой агроном Ревенский) 32 мянган центнер таряа гүрэндэ тушаахын орондо 32 мянга 111 центнер таряа тушаагаад байна. Энэ колхозой механизаторнууд техникэеэ бүтээсэтэйгээр ашаглана. Комбайнернуудай олонхинь үдэрэйнгөө даалгабариие хододоо үлүүлэн дүүргэжэ байдаг. Тиихэдэ «Рассвет» колхозойхид 15 мянган центнерэй орондо 16 мянга 250 центнер таряа гүрэндөө худалдаа. Түс колхоздо жэшээтэ hайнаар ажалладаг механизаторнууд олон юм. Социалис мүрысөөн үргэноор дэлгэрнэ.

Энэ жэлдэ манай управлениин ажахынууд 2 миллион 715 мянган пуу таряа гүрэндэ тушааха уялгаяа дүүргэхын хойноhоо бүхы хүсөөрөө оролдожо байнхай. hаяын үдэрнүүдтэ үшөө олон ажахынууд абаhан социалис уялганууда дүүргэхэнь. Тиигэжэ энэ жэлдэ управлениимнай олонхи ажахынууд ажалаа hайнаар эмхидхэжэ, орон доторoo хүдөө ажахын продуктнуудые элбэгжүүлхэ тушаа хараалагдаhан интенсификациин шухала зорилгонуудые бэелүүлжэ байнхай.

А. МАЛЫГИН,
Мухар-Шэбэрэй хүдөөгэй парткомой секретарь.

Москваhаа мэдээсэнэ

Н. С. Хрущев ОАР-ай премьер-министр Али Сабритай хэлсээ хэбэ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерээд байhан ОАР-ай Премьер-министр Али Сабритай сентябриин 16-да Кремль соо уулзаба. Али Сабри Президент Гамаль Абдель Насерай эльгээhэн хани ёhоной бэшэгые Н. С. Хрущевто дамжуулан барюулаа.

Хани ёhоной, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрhэн уулзалгын үедэ Советскэ Союзай ба Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын харилсаа холбоое саашадань хүгжөөлгын асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэв. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ ОАР-ай Премьер-министр хоёр эдэ оронуудта хабаатай уласхоорондын шухала асуудалнуудаар хөөрэлдэhэн байна.

Энэ хэлсээндэ ОАР-ай зүгhөө: Премьер-министрые промышленностиин ба минеральна нөөсэ баялигай асуудалнуудаар орлогшо д-р Азиз Сидки, Премьер-министрые хүдөө ажахын ба ирригациин асуудалнуудаар орлогшо Абдель Мохсен Абу Ан-Нур, Хүнгэн промышленностиин министр Амин Хельми Камель, ОАР-hаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Мохаммед М. Галеб, ОАР-ай МИД-эй шэнжэлгэ хэдэг департаментын директор, элшэн сайд Мустафа Мургаги болон бусад тушаалта хүнүүд хабаадаа.

Гүсэ хэлсээндэ совет талаhаа: СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Д. Ф. Устинов, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гадаадын экономическа холбоо эрхилдэг Гүрэнэй Комитедэй түрүүлэгшэ С. А. Скачков, СССР-эй министрнүүд Е. Е. Алексеевский, Н. А. Тихонов, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо С. Г. Лапин болон бусад хабаадаа.

(ТАСС).

Японой парламентаринар нютагаа бусаба

МОСКВА, сентябриин 16. (ТАСС). Японой парламентын делегаци нютагаа бусахаяа мүнөөдэр Москваhаа бусаба. Энээниие Түлөөлэгшэдэй палатын парламентскэ хэрэгүүдые эрхилхэ сэг үргэлжын комитедэй түрүүлэгшэ, либерально-демократическа партиин элитэ ажал ябуулагша Кэндзи Фукунага толгойлно.

Японой парламентаринар Советскэ Союзда хоёр недели шэхуу байгаа. Тэдэнэр СССР-эй Верховно Соведэй делегациин Япон онохоной харюуда ерэhэн юм.

Республикын колхоз, совхозуудта үбhэ хураалга силос даралгын ябаса тухай

1964 оной сентябриин 15-наи мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Үйлэдбэриин управленинүүд, аймагууд	hурилэгдэhэн үбhэн	Дарагдаhан силос
Кабанскын	72	46
Хяагтын	55	22
Мухар-Шэбэрэй	54	25
Баунтын	52	—
Улаан-Үдын	51	21
Баргажанай	50	16
Яруунын	42	20
Түнхэнэй	42	19
Зэдын	36	13
Тэрэ тоодо:		
Захаминай	63	—

ЭРИЛТЭ, ЭМХИДХЭЛЭЙ hУЛА ДЭЭРЭhЭЭ

Намарай паар — найдамтай хани

Үндэр ургаса ургуулхын тула газарай элдүүрилгэ, эдлэлгэ hайжаруулха гэжэ Тельманай нэрэмжэтэ колхоздо хэлсээн болодоггүй бэшэ, энэ талаар яhала хэмжээ ябуулганууд хараалагдадаг. Жэшээлхэдэ, мүнөө намарай паар нёдондонойхиhоо 700 гектараар ехээр бэлэдхэхэ гэхэ гү, али дүн хамтадань 2700 гектар хахалагдаха гэжэ хараалагданхай. Теэд энэ талаар тельманайхид хэлэhэн үгэдөө хэр хүрэжэ байна юумэ ааб гэжэ харахада, тон бирагүй байдал үзэгдэнэ. Сентябриин 10-най байдалаар Тельманай нэрэмжэтэ колхоз оройдоол 400 гектар тухай талмайда намарай паар хахалаад байна. Энэ ёhoop haa, сентябриин 20 хүрэтэр хараалhан түсэбөө дүүргэхэншье мэдэгдэнэгүй.

Колхозой ахалагша агроном нүхэр В. Бадмаевай тоолоhоной ёhoop, намарай паар хахалалгада 5—6 лэ трактор хүдэлнэ. Ехэнхинь элдэб эбдэрэл haаталhaa болоно, үдэрэйнгөө даалгабари дүүргэнэгүй. Тэрэнhээ гадна, олон тракторнууд энэ хабар, зунай үеhөө хойшо ямар нэгэн шалтагааннhаа боложе огто хүдэлнэгүй. Гадна бүтэн байhан тракторнууд механизаторнуудай дуталдаhан ушарhaa ганса халаанда ажаллана.

Колхозой гурбадахи отделениин таряан ажалай бригада дээрэ ошожо харахада, эдэ дутагдалнуудынь бүри элирнэ. Тарбагатай Соорхойн полевой стан дээрэ сентябриин 10-най үдэр хүрэжэ ерэхэдэмнай бүхы техникэ зогсошонхой. Урда хоёр үдэр бороо хура орожо, таряа хадалгада haатал болобо hэншье гэлэй. Теэд газар хахалхада, илангаяа тэндэхи эльhэн хадалиг газарта ямаршье шабар нойтон үгы, түбэг haатал болохогүй байгаа. Үнэн дээрээ нэгэшье трактор хүдэлнэгүй. Юун дээрэhээ иимэ ушар болооб? Хүсэтэ «С-80» маркын тракторай топливно насос эбдэрэнхэй, энэ хабарhaa хойшо тэрэниие заhаха гэжэ хөөрэлдөөд лэ, тэрэ мүнөө болотор hуурнhaa хүдэлөөгүй. Тэрэнhээ гадна дүрбэн ДТ маркын тракторнуудай хоёрынь баhал эбдэрхэй.

Юрэдөө паарай хахалалгада гансал нүхэр Д. Очиров хүдэлжэ байhан болоно. Тэрэ манай ябаhан үдэр нүхэр Очиров трактораа байлгажархёод, амаралтада гарахамни гэжэ тухагүй юумэ механизатор Хлебниковтэ машинаяа тушаажа байба.

— Юун амаралта энэ сүлөөгүй саттa абахаяа hанаабта,—гэхэдэ:

— Үмсынгөө үнеэндэ хэды бухал үбhэ сабшаха гэжэ табилга үгиншэй эрижэ байгаа хүм,—гэжэ харюусаха юм.

Энээхэн жэшээ юу харуулааб гэхэдэ, механизаторнуудай хүдэлмэриин тон халуун хаhада тэдэнэрэй ажалые hайнаар эмхидхэхын орондо, отделениин ударидагшад, колхозой хүтэлбэрилэгшэд колхознигуудтаа шанга эрилтэ табинагүй. Бүхы техникэеэ зүб мүрөөр хубаарилаад, эбдэрэл, haатал ушархадань сэг доронь заhабарилаад байбал, таряа хураалга, кукуруза силослэлгэ, намарай паар хахалалга жэгдэ ябуулха арга боломжо түс колхоздо бии. Хүсэтэ тракторнуудые паар хахалалга дээрэ хоёр халаанда ябуулха арга, оролдолго гаргабал, мүн лэ энэ ажахыда дүүрэн арга бии. Теэд үнэн дээрээ эмхидхэлэй, ойлгуулламжын хүдэлмэриин удха, үрэ дүн хараха гэхэдэ, үлэ бариха юумэ үгы. Энээниие дээрэ хэлэгдэhэн баримтанууд гэршэлнэ. Дурсагдаhан гурбадахи отделениин полевой стан дээрэ Улаан булан гэжэ нэрэтэй таhаг бии аад, досоонь ороходо юуншьегүй хооhон. Тэндэ ажаллажа байhан таряшадhaa хэн агитатор hүүлэй үедэ ямар хөөрэлдөө, уншалга хээб гэхэдэ «Хэн юуб агитаторнай» —гэжэ дала мүрөө хабшагад гүүлхэдэнь, мандашье аягүй байгаа.

Намарай паар хахалалга дээрэ ажалай нэмэлтэ ямар түлөөhэн хараалагданхайб гэжэ hонирхододо:

— Хабар баталагдаhан услови мэдэхэбди. Тэрэл хэбээрээ байгаа ха гү даа,—гэжэ трактористнууд таамаглана. Колхозой хажууда байhан механизациин училищын туhаламжа зүбөөр хэрэглэжэ шадабал ганжэтэ тракторнуудые хоёр халаанда хүдэлгэжэ болохо байгаа.

Газаа талаhаань харахада, колхозой полевой станууд дээрэ харуулан ойлгуулха агитаци, хүндэлэлэй, показательнуудай самбар, «сахилгаан», ханын hонин гэхэ мэтэ бии.

Эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэриин иимэ тон hула байхадань энэ гурбадахи отделенидэ үнэндөө нэгэшье гектар намарай паар хахалагдаагүй байхань гайхалтай бэшэ. hаяын сагта эрид хэмжээ абаха, хураалгынгаа бүхы хүдэлмэриие хурдан түргөөр ябуулхын хажуугаар, хойто жэлэйнгээ ургасын түлөө тэмсэл эрид шууд эрхилхэ эрилгэ Тельманай нэрэмжэтэ колхозой правлени, парторганизацида хүтэлбэрилхы зохихо организацинуудай зүгhөө табигдаха бээз гэжэ найдагдана.

Ц. ДУГАРОВ,
манай тусхай корр.

hүүлэй hонин

Бүхэдэлхэйн хуралдаан нээгдээ

МОСКВА, сентябриин 16. (ТАСС). Национальна бэеэ даанхай байдалтай болохо, сүлөөрхын түлөө, амгалан байхын түлөө тэмсэгшэ залуушуулай ба студентнэрэй hаналаа нэгэдхэхэ бүхэдэлхэйн хуралдаан мүнөөдэр Кремльдэхи Съездүүдэй ордон соо баярай оршон байдалда нээгдээ. Энээндэ 121 ороной түлөөлэгшэд хабаадана.

Индиин президент Сарвапалли Радхакришнан Крым ерээ

СИМФЕРОПОЛЬ, сентябриин 15. (ТАСС). Индиин Президент, доктор Сарвапалли Радхакришнан мүнөөдэр эндэ ерээ.

Хани ороной президентые Крымэй областиин, Симферопольин ба Ялтын областной, городской Соведүүдэй хүтэлбэрилэгшэд угтаба.

Айлшан Симферопольhоо Крымэй урда эрье тээшэ ошоо.

Национальна бэеэ даанхай байдалтай болохо, сүлөөрхын түлөө, амгалан байхын түлөө тэмсэгшэ залуушуулай ба студентнэрэй бүхэдэлхэйн хуралдаанда хабаадагшадта

Хүндэтэ ханинар! Нүхэдүүд!

Москвадахи Бүхэдэлхэйн хуралдаанда сугларhан бүхы дэлхэйн демократическа, түрүү үзэл бодолтой залуушуулай түлөөлэгшэд, таанарта Советскэ Союзай правительствын, бүхы совет арадай үмэнэhөө, өөрынгөө зүгhөө халуун амаршалга хүргэнэб. Танай хуралдаанай эб эетэй, үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилжэ империализмда эсэргүүсэhэн, колониальна дарлалтые бүхы талаарнь эсэслэн үгы хэхын түлөө эрид шууд тэмсэлдэ залуушуулай хүсэ элсүүлэн жагсаалгын талаар ехэ амжалта туйлахыень хүсэнэб.

Танай энэ хуралдаан бүхы арадуудай эрхэ сүлөөтэй болохын, социальна хүгжэлтэ дэбжэлтэ туйлахын түлөө, амгалан байдалай түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэжэ байгаа залуушуулай, студентнэрэй зэргэдэ шэнэ хүсэ бадаруулха байха гэжэ этигэнэб. Хүн түрэлтэнэй ерээдүйн hайн hайхан байдалай түлөө тэмсэлшэдэй угаа ехэ армиин түрүүшын зэргэдэ зоримгой, найдамтайгаар алхалан дабшажа, олон үеын эрхим хүбүүд, басагадай тэмсэhэн, ами наhаяа үгэhэн арюун нангин хэрэгые залуушуулай амжалтатайгаар үргэлжэлүүлжэ байхыень харахадаа баясамаар.

Империализмда эсэргүү, национальна ба социальна сүлөөрэлгын түлөө арадуудай тэмсэл — мүнөө сагай агууехэ, үнэн зүб хүдэлөөн мүн. Энэ тэмсэл соогуур манай Газар дэлхэйн түхэл шэнжэ үндэhөөрөө хубилжа байна. Империализмын гасалан зоболонгhоо ажалша хүнүүдэй сүлөөрhэн, шэнэ ёhоной ажабайдал байгуулжа эхилhэн гүрэнүүд дэлхэйн карта дээрэ улам олон боложо байнхай. Арадуудайнгаа эрхэ сүлөөгэй, бэеэ дааhан байдалай түлөө шэн зоригтойгоор тэмсэгшэ эдир баатарнуудай нэрэ соло хүн түрэлтэнэй дурасхаалhaa хэзээшье гарахагүйл. Хүн нэрэеэ нэрлүүлмээр шэнэ, ёhотой hайн ажабайдалай түлөө тэмсэгшэ үгытэй ядуу, дарлагдаhан зоной тэмсэлэй түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө орохол.

Уласхоорондын империализм хадаа бултанаймнай дайсан болоно. Энэ хорото дайсанда, ажана амгалан, хүгжэлтэ дэбжэлтэтэ байдал hандаадаг үшөөл хүсэтэйшэг дайсанда эсэргүү, дайнай аюулда эсэргүү тэмсэл хадаа интернациональна hанал бодолоо бүхы талаарнь бэхижүүлхые, арhанай үнгэhөөнь, үндэhэ яhанай хамаадалhaaнь, политическэ ба шажан мүргэлэй хараа бодолhooнь дулдыдангүй революционно, эб найрамдалда дуратай, түрүү үзэл бодолтой бүхы хүнүүдые нэгэдхэн жагсааха эрилтэ табина.

Колониальна дарлалтата байдал hандаран hалажа, хосорон баргадажа байнхай. Гэбэшье, энэ ёhо гурим тэмсэлгүйгөөр, өөрөө зүндөө hандаран hалаха гэжэ хүлеэhэнэй хэрэггүй. Колониальна дарлалтын хүсэд бүрин үгы хэгдэтэр бүхы арадууд эмхидэн жагсаха, бүри эдэбхитэйгээр тэмсэхэ зэргэтэй. Арадууд энэ үнэн зүб тэмсэлдээ элдэб арганууды хэрэглэнэ. Хэрбээ колонизаторнуудай өөhэдөө гаража арилаагүй hаань, ондоо ушар ёhо ойлкодоггүй тэдэ колонизаторнуудта эсэргүүсэн тэмсэхэдээ, тэндэхи арадууд хүсэ хэрэглэхэ баатай болоно.

Сүлөөтэ, бэеэ дааhан байдалайнгаа түлөө тэмсэгшэдтэ таларханабди. Колонизаторнуудта, империалистнуудта эсэргүү арюун нангин тэмсэл ябуулжа байhан арадуудые эрид шууд дэмжэдэг байгаабди, дэмжэхэшьебди.

Арадуудай зэбүүрхэл болон добтолгонь колониализмын хэрэмые бута сохино, империалистнуудай сухарихыень баадхана, хорото аашаяа далдалан, элдэб арга мүр бэдэрхэ ушартай болгоно. Шэнэ түхэлэй колониализм ташуур, револьвер барижа зандан хинагшын түхэлтэйгөөр аашалхаяа болёод, ехэнхидээ дипломат зэргэтэй, хармаан соогоо мүнгэнэй зузаан чектэй, «туhа хүргэхэ» дурадхалтай ерэдэг болонхой. Теэд шэнэ түхэлэй колониализм үнэндөө арадуудта тон харша зорилго табидаг, сүлөөрhэн гүрэнүүдые экономическа ба политическэ талаарнь богоолшолхо гэжэ эрмэлзэн шармайдаг байhаар.

Империализм гээшэ арадуудые эб эмхигүй болгон hалгааха, демократиин ба түрүү үзэл бодолтоной нэгэдэлые hуларуулха hэдэлгэдээ расын үзэл бодол, буржуазна национализмые хэрэглэнэ. Залуушуул хадаа нэгэ зарим расануудай гү, али арадуудай нүгөөдүүлhээ булюу байдаг тухай элдэб худал хуурмаг номнолой нүлөөндэ орожо, оно мүрөө алдаха ёhогүй.

Бидэнэр, совет хүнүүд—интернационалистнууд байнабди. Бүхы дэлхэйн ажалша хүнүүд лэ—сүлөөрhэн ба тэмсэжэ байгаа арадуудай үнэнтэ ханинар мүн гэжэ бидэ онсолон тэмдэглэнэбди. Иимэ ханинар сүлөөрэлгын нангин тэмсэлдэ жагсан бодоhон арадуудые бэрхэтэй байдалда орхихогүй. Социализмын ороной арадууд, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн иимэ ханинарай түрүүшын зэргэдэ жагсан дабшана.

Манай ороной арад зон капитализмын гэнжые анха түрүүн таhалжа хаяhан юм. Манай арад дэлхэй дээрэ түрүүлэн шэнэ байдал зохеон байгуулха шэнжэлэгдээгүй замаар ябажа ерээ. Энэ зам дардам хүнгэхэн байгаагүй. Үгытэй ядуу, hандаралта байдалые, hүйдхэлтэ дайнуудые дабажа ерээбди. Тиимэл ушарhaa, өөhэдыгөө сүлөөрүүлхын түлөө тэмсэжэ байгаа, сүлөөрөөд байhан арадуудай шиидхэхэ зорилгонуудые илангаяа тодо hайнаар ойлгонобди. Юрэл ойлгоод байдаггүй, харин эдэ зорилгонуудаа шиидхэлгэдэнь, сүлөөтэ байдалаа хамгаалгадань, экономическа бэеэ даанхай байдал туйлалгадань, национальна талаараа хүгжэн мандалгын, социальна дэбжэлтын замаар урагшаа дабшалгадань али бүхы туhаламжа үзүүлдэгбди.

Советскэ Союз колониальна дарлалтын үлэгдэлнүүдые эсэслэн үгы хэхын тула шадаха бүхы юумэеэ хэхэ, сүлөөрhэн арадуудай шэнэ байдал зохёолгодонь туhалха байха. Империалистнууд хорото муухай колониальна ёhо гуримуудые дахинаа hэргээжэ хэзээшье шадахагүй!

Амгалан байдалай түлөө тэмсэхэ зорилгонууд танай хуралдаанай хүдэлмэридэ шухала hуури эзэлхэ байhандань hэжэглэнэгүйб. Термоядерна дайе зайсуулха, арадуудай хоорондын эб найрамдал бэхижүүлхэ, буу зэбсэгүүдые бүгэдэ-ниитээрээ, бүрин хурааха гээшэ бүхы арадуудые, бүхы хүн түрэлтэниие hанаата болгодог, тон хойшолуулашагүй шухала зорилгонууд болоно. Эдэ зорилгонууд hайн хүсэлэнгөөр, гоё хөөрэлдөөнүүдээр бэшэ, харин империализмда ба милитаризмда эсэргүү, атомаар дашуурагшадта эсэргүү арадуудай эрэлхэг баатар, шэн зоригто тэмсэлээр лэ шиидхэгдэхэ байна. Залуушуул энэ тэмсэлдэ хубитаяа ехээр оруулжа, арадуудайнгаа, өөhэдынгөө ерээдүйн hайн hайхан байдал хангаха, эгээн арюун нангин зорилгонуудаа бэелүүлхэ зэргэтэй.

Хүндэтэ ханинар! Бүхы дэлхэйн демократическа залуушуулай ба студентнэрэй хүдэлөөн шэнги, танай энэ хуралдаан нягта жагсаал, бата нэгэдэл хангабал, хүсэтэй байха. Дэлхэйдэхи олониитын нэгэшье хүдэлөөн бата нэгэдэлтэй болоогүй haa, амжалта туйлажа шадахагүй. Хамаг арадуудай хүсэлэлгые, бүхы үнэн hайн хүнүүдые, түрүү үзэл бодолтой залуушуулые элсүүлэн жагсаагаад байбал, колониальна дарлалтын гутамшаг муухай ёhо гуримые эсэслэн усадхажа, дэлхэй дээрэ үнэхөөрөө сүлөөтэ, амгалан тайбан байдал туйлажа шадагдаха.

Залуушуулай болон студентнэрэй hаналаа нэгэдхэхэ бүхэдэлхэйн энэ хуралдаан харюусалгата зорилгоёо эрхим hайнаар дүүргэжэ шадаха байhандань найдахые зүбшөөрыт.

Арадуудай эрхэ сүлөөтэ, бэеэ дааhан байдалай түлөө, эб найрамдалай түлөө, социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө эдир тэмсэлшэдэй арми үдэр бүри хатуужан бэхижэг лэ!

Бүхы дэлхэйн демократическа залуушуулай hанал бодолой нэгэдэл мандаха болтогой!

Арадуудай хоорондын эб найрамдал, хани барисаан мандаха болтогой!

Н. ХРУЩЕВ.

1964 оной сентябриин 16.

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН 47-ДОХИ ЖЭЛЭЙ ОЙЕ УГТУУЛАН

Улаан-Үдын «Электромашина» заводой хүдэлмэришэд Агууехэ Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ зорюулан, үдэрһөө үдэртэ ажалай амжалта туйлажа эхилбэ. Зураг дээрэ: тус заводой электромеханическа цехэй хүдэлмэрншэн, коммунис ажалай ударник М. Т. Забродина электродвигатель суглуулжа байна.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

ХИМИИН ПРОМЫШЛЕННОСТЬДА—ОЛОН ТОННО

Долоон жэлэй зургаадахи жэлэй эхилһэнһээ хойшо «Татарский ключ» гэжэ карьероуправлениин горнягууд даабариһаа гадуур 7523 тонно избёосхын шулуу, 3732 тонно доломит, 1355 кубометр перлит малтажа, химиин предприятинуудта эльгээбэ. Хоёрдохи кварталай дүнгөөр тус коллектив Зүүн-Сибириин арадай ажахын Совэдэй хоёрдохи шан абаһан байна.

Мүнөө эндэ агууехэ Октябриин 47 жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Экскаваторай машинист Крестовой бригадынхид «Татарский ключ» гэжэ шэнэ уурхайе ашаглалгада тушаахаар бэлэн болгохо гэһэн уялга абаад, эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна. Хэлэһэндээ хүрэхэл байха.

Н. КУЧУМОВ.

ҮРЭЖҮҮЛГЭ УДАХАГҮИ ДҮҮРЭХЭНЬ

(Хяагтын управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Х. Д. Гымниновагай хөөрөөнһөө)

Оролдожол, шадажал ажаллаһанһаа амжалта туйлагдадаг гээшэ бэшэ ааб даа. Хонин ажал дээрэ хүдэлжэ байһан хүнүүд хонидоо яажа таргалуулхаб гэжэ һаналаа табихынгаа хажуугаар эхэ хонидые харууһалжа байхадаа, «хэды хурьга абахаб, хонидоо яажа үрэжүүлхэб!»—иигэжэ ходоодоол анхаржа ябадаг. Тиигээгүй һаа юун бүтэхэб даа.

Би 14 жэлдэ колхозойнгоо хонин ажал дээрэ хүдэлжэ байдагби. Дүрбэн жэлэй саада тээ техник-үрэжүүлэгшын курсада һуража, энэ мэргэжэл шудалаа һэмби. Тэрэ сагһаа хойшо хонидоо искусственнэ аргаар, үүлтэртэ хусын үрөөр үрэжүүлдэг болообди. Хэнэйшье мэдэһээр, урдань хонидые миил ороондо табижа байхадамнай хурьгад үсөөн абтадаг һэн. Зарим жэлнүүдтэ 100 эхэ хонин бүриһөө ойролоо 50—60 хурьган абтадаг байгаа. Мүнөө хонидой һубайралга усадхагдаа.

Мүнөө хонидой тоо толгойе олошоруулха, эхэ хонидые үрэжүүлхэ харюусалгатай үе ябажа байна.

Энээниие бэлэдхалтайгаар угтахын тула зунай бэлшээриин үедэ хонидоо һайнаар адуулжа, тобир тарган болгохые оролдообди. Үдэр һүнигүй тооной малаа ногоо элбэгтэй бэлшээридэ адуулаа гээшэбди. Бэлшээриин газар һэлгэгдэжэ байдаг. Хонидоо богони болзор соо шадал хүсэ һайнтай болгохын тулада убэлэй хурьгадые эхэнүүдһээнь бүри хабар эртэ амяарлаабди. Иигэжэ харууһалагдаһан дээрэһээ мүнөө эхэ хонидой үрэжүүлгэ эмхитэйгээр үнгэржэ байна. Манай отарын 750 эхэ хонидой 618 толгойнь үрэжүүлэгдөө. Сентябриин 20 болотор энэ хүдэлмэри дүүргэгдэхэ. Һара хахадай болзор дотор үрэжүүлгэ хэгдэжэ дүүрэхэнь гээшэ.

Үрэжүүлгын үедэ отара дээрэмнай пункт эмхидхэгдэһэн, тусхай хэрэгсэлнүүдээр хангагдаһан байгаа. Зарим үдэрнүүдтэ 30—40 хонин үрэжүүлгэдэ табигдадаг һэн. Гадна бэлэрдэг 8 хусанууд отарадамнай байлгагдадаг. Тэдэнээ аминдань харууһалжа, шанар һайнтай тэжээл үгэжэ байгаабди. Июнь һараһаа эхилжэ, эдэ хусануудта талха тарьяанай зүйл үгтөө. Үдэртөө толгой бүриин 1 килограмм эдюулэгдээ юм. Тиихэдэ шрот, тахяагай үндэгэ гэхэ мэтэ, мүн ногоон тэжээл сабшажа үгэлсэжэ байгаабди.

Би мүнөө өөрынгөө нүхэр Будa-Цырен Булгатовтай хүдэлжэ байнаб. Хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлжэ дүүргэхэмнай гээшэ. Саашадаа бидэнэр ямар зорилго табихабибди гэбэл: отарынгаа эхэ хонидые тарьяанай узуур дээгүүр ябуулжа, хүсэд таргалуулхабди. Убэлэй түл абалгые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтажа, нэгэшье хонидоо һубайруулангүйгөөр хурьгалуулха зорилготойбди.

ШАДААЛ ҺАА ТҮРГӨӨР

Александр Георгиевич Елшин удаан саг соо хонин ажал дээрэ хүдэлнэ. Жэл бүри хонидоо искусственнэ аргаар, богони болзор соо үрэжүүлжэ, убэлэй хурьгадые олоор абана.

Мүнөө жэлдэ тэрэнэй даадаг отарада 780 эхэ хонин харууһалагдана. Эдэ хонидынь зунай бэлшээриин үедэ һайса таргалуулагдаа. Тиигэжэ августын 15-һаа үрэжүүлэгдэжэ эхилээ һэн. Зарим үдэрнүүдтэ 30—35 хонин үрэжүүлэгдэжэ байгаа. Нүхэр Елшин 25 хоног соо бүхы хонидоо үрэжүүлжэ дүүргээд байнхай.

— Эхэ хонидые шадаал һаа богони болзорто үрэжүүлхые оролдогшобди. Нэгэ доронь хурьгадые олоор абажа түлжүүлхэдэ хожомынь һайн юм. Хабар болгожорхингүйгөөр январь — февраль һарада хонидоо хурьгалуулхадамнай убһэ тэжээлшье элбэг байдаг,—гэжэ Баргажанай совхозой хонишон мэдүүлнэ.

А. ГАВРИЛОВ.

Ороосо тарьяанай хэр буридхэгдэжэ байһые шалгажа үзэхэдэ, республикын олохон колхоз, совхозуудта дутагдалнууд яһала ушарба.

Зарим колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй, совхозуудай директорнуудэй, агрономууд, отделенинүүдые эрхилэгшэд, бригадирнуудай, мүн бухгалтернуудай ажахыдаа ороосо зүбөөр тоолоожо байха хэрэгтэ анхарал габяагүй дээрэһээ тарьяанай ороой буридхэлдэ абтаагүй байха, үлүү гараха баримтанууд али олон үзэгдэнэ. Тиимэ дээрэһээ тарьян үрэгдэнэ, хулгайда абтана, колхоз, совхозуудта, гүрэндэ ехэ хохидол ушаруулагдана гээшэ.

Жэшээнь, Баргажанай үйлэдбэриин управлениин Аргадын совхозой складые даагша Д. Б. Самбуев орооһоной тоо буридхэлые хулхажа, үлүү орооһотой болоод, байгша оной августын 9-дэ М. Е. Ларионов, И. М. Дмитриев, В. К. Дудченко гэгшэдтэй хамтаржа, 21 мэшээг гэхэ гү, али 1431 килограмм шэниисэ хулгайлһан байна. Тэрэнэй һүүлээр складтань үшөө 360 килограмм үлүү шэниисэ байһан.

Ороосо тарьяа үбэршэлхэ баримтанууд Яруунын совхозой складые даагша Цыренжапов, Хүдэриин совхозой — Серебряников гэгшэдэй зүгһөө гараһан.

Эдэ бүгэдэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, олохон ажахын хүтэлбэрилэгшэд, бухгалтернууд, мэргэжэлтэд ороосо тарьяа буридхэхэ тогтоогдомол гурим баримталнагүй. Хүрбын совхозой 3-дахи отделенидэ (эрхилэгшэнь нүхэр Дондоков) тоог дээрээ автошэгнүүртэй байбашье, ороһон тарьяа шэгнэнгүйгөөр, миин лэ багсаамжаар тоолодог. Анаагай совхозой нүхэр Доржиевай эрхилдэг отделенидэ шэгнэнгүйгөөр мянгаад центнер горох складта оруулаа. Имагтал тоо буридхэлэй һула дээрэһээ энэ совхозой шофёр Павлов гүрэндэ тарьяа зөөжэ байха үедөө 445 килограмм шэниисэ үбэршэлһэн байха юм.

ОРООҺО ТАРЯА БҮРИДХЭЛГЫН ДУТАГДАЛНУУД ТУХАЙ

КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Совэдэй партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ

Зэдын үйлэдбэриин управлениин Ленинэй, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта, Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Калининай, XXI партсъездын нэрэмжэтэ, «Победа» колхозуудта болон бусад олон ажахынуудта комбайнһаа зөөгдэжэ байһан тарьяанда тусхай квитанци бэшэдэггүй, складта ороһон тарьяае саг үргэлжэ тоолодоггүй, мүн гүрэндэ тушаагдаһан, тарьяанай һүүл хүсэд тоологдожо, актаар гаргагдадаггүй байна.

Имэл ушарһаа ажахынуудта тоо буридхэлдэ ороогүй ехэ тарьян үлэнэ. Жэшээнь, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Гигант» колхоздо шалгалта хэжэ үзэхэдэ, 118 центнер, Түнхэнэй «Восточные Саяны» колхоздо — 180 центнер тарьян үлүү байшоо. Нарһатын совхоздо шалгалта хэхэ үедэ 1711 центнер тарьян буридхэлдэ абтаагүй байһан. Зэдын үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 1462 центнер тарьян силостэ дарагдаһан аад, хаанашье тоологдоогүй байшоо. Кабанскын управлениин Шергинскэ совхоздо 135 центнер тарьян үлүү схээр тоологдошоһон.

Ороосо тарьяа муугаар тоолоожо байһан баримтанууд республикын бусадшье ажахынуудта тодоруулагдаһан. Имэл ушарһаа тарьяа үбэршэлхэ, хулгайлха ябадал саашадаашье гаража болохо бшуу. Гэхэ зуура олохон колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, үйлэдбэриин управленинүүдэй мэргэжэлтэд эдэ дутагдалнуудтай эбсэшоод, тарьяа буридхэхэ шухала хэрэгтэ анхарал табинагүй гээшэ.

Партийно-гүрэнэй хиналтын областной комитет эдэ бүхы дутагдалнуудые хаража үзөөд, тусхай тогтоол гаргаһан байна. Ороосо тарьяанай буридхэлые баларгуулһан, [...] үбэршэлһэн, хулгайлһан хүнү[...] хэмжээн абтажа байна гэһэн ре[...] ликын прокуратура, сүүдэй [...] нуудай мэдээсэлые хараада [...] саашадаа ороосо тарьяанай бүр[...] лые эрид һайжаруулха талаар ү[...] бэриин управленинүүдэй хүтэлб[...] лэгшэдтэ, колхозуудай түрүүл[...] нэртэ, совхозуудай директорну[...] эрилтэ табигдаа. Бүхы ороосо[...] ряанай һүүл шэгнэгдэжэ, ту[...] тогтоогдомол гурим[...] буриди[...] абтаха ушартай. Шэгнүүргүйгөөр[...] ряа абахагүй. Ороосо тар[...] һүүл бүхыдөө тоогые даагшад, [...] довщигуудта даалгагдан үгтэхэ [...] гэтэй. Бүхы ороосоной оршо [...] шые һайса хинажа, шалгажа б[...]

Үйлэдбэриин управленинү[...] дэргэдэхи партийно-гүрэнэй хи[...] тын комитедүүд, колхоз, совхозу[...] хиналтын бүлэгүүд болон пост[...] республикын Статистическэ уп[...] лени болон тэрэнэй нютагууд[...] эмхи зургаанууд колхоз, совхоз[...] та ороосо тарьяанай хэр зүбөөр [...] ридхэгдэжэ байһые саг үргэ[...] шалгажа байха, тарьяа гута[...] урилтэдэ оруулха ябадалтай тэ[...] хэ, энэ талаар ажахын хүтэлбэри[...] шэдэй харюусалгые эрид да[...] луулхэ гэжэ уялгалагдаа.

АРАДАЙ ХИНАГШАДАЙ АНХАРАЛДА

Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые шалгаха тухай

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй 1964 оной августын 24-нэй тогтоолые бэелүүлэн, колхоз, совхоз бүхэнэй саг соогоо, эрхим һайнаар малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэхын тула сентябрь—октябрь һаралнуудта бүхы фермэнүүдэй үбэлжэлгэдөө хэр бэлдээд байһыень шалгажа үзэхэ эрилтэ үйлэдбэриин управленинүүдэй дэргэдэхи партийно-гүрэнэй хиналтын комитедүүдтэ, колхоз, совхозуудай хиналтын бүлэгүүд болон постнуудта партийно-гүрэнэй хиналтын областной комитедэй зүгһөө табигдаба.

Энэ шалгалта хэхэдээ арадай хинагшад ямар гол асуудалнуута анхарха болоноб:

тэжээлэй бүхы ургамалнуудай саг соогоо хуряагдажа абтаһые, силос дараха түсэбэй дүүргэлтые, бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл хэр абтааб, сабшалан, ойн соорхой, намаг газар хэр һайнаар сабшагдааб, һолоомон бүхыдөө һүрилэгдэнэ гү, тэжээл хэр һайнаар буридхэгдөөб гэжэ хараха;

малай байра, малшадай гэр засагдаа гү, фермын ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха түхеэрэлгэнүүд бэлдэгдэээ ха гү, тэжээл буйлуулха, гидролизно аргаар һолоомо шанаржуулха, хэмэл һү бэлдэхэ, мал уһалха, уһа халааха болон бусад түхеэрэлгэнүүд хэр бэлдэгдээб гэжэ шалгаха;

фермэнүүд малшадаар хүсэд хангагдаа гү, тэдэнэртэ культурнаар ажаһууха арга олгогдоо гү гэжэ мэдэхэ.

Шалгалта хэхэдээ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые, дүршэл ехэтэй колхозниктуудые, совхозуудай хүдэлмэришэдые болон бусад эдэбхитэдые хабаадуулха шухала.

Шалгалтынгаа дүнгүүдые отделени, бригадануудай суглаан дээрэ, мүн партийна суглаануудта, правлениин, дирекциин заседанинуудта, колхоз, совхозуудай парткомой, партбюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые усадхаха хэмжээ абаха.

БУЛТАНАЙ ХҮЛЕЭДЭГ АЙЛШАН

Соёлнодой съездын урда тээ

Ажалай һүүлээр һонин кино харахада ямар зохид гээшэб. Үшөө шэнэ гараһан картинануудые Соёлой байшанда һайнаар харуулаа һаань, хүн зон ехэ дуратайгаар харадаг шуу.

Энээндэмнай мүн лэ оролдолго хэшээл хэрэггэй, кино харуулдаг хүн өөрынгөө хэрэгтэ үнэн зүрхэнһөө хандадаг һаа, олониитын зүгһөө һайшаалда хүртэдэг гээшэ.

Нэгэ иимэ хүн тухай хуряангыгаар хөөрэхэ һанаан бии.

Дайнай һүүлээр 1946 оной августда Цахирай Соёлой байшанда киномеханигаар Совет Армиһаа табигдаһан Яков Сапунов ерэжэ ороо һэн. Энэ хүнэй түрүүшээр хүдэлжэ байхада кинодо хүнүүд үсөөнөөр ерэдэг байгаа. Гэртээ хэхэ юумэгүйһөө һаа, дурата дурагүйгөөр эндэ ороод, һууд гээд гарашадаг байһан. Тиимэһээ зал соо үсөөн хүн байдаг һэн. Үдэр бүрил энээниие харахадаа, киномеханигай һанаан зободог болоо.

Яков Михайлович хүнүүдтэй хөөрэлдэхэ гэжэ болоо һэн. Хүнүүд өөһэдынгөө һанамжа дурадхал хэлээ, кино-түхеэрэлгын хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые заагаа.

Алишье талаһаа бэе бэеэ ойлголсоторнь үшөө нэгэ хэды саг үнгэрөө. Зүгөөр ябан ошонгоо кинодо хүнүүдшье олоор ерэдэг, картинануудшье түсэбэй ёһоор эльгээгдэдэг болоһон. Түрүүшээр нүүдэл кино даадаг байхадань бэрхэтэйшэг байгаа. Илангаяа транспорт хомор. Үлэтшэн, Санага, Далахай хүрэтэр хайнатаар, морёор ябахашье саг болодог һэн. Хэды имэшье һаань, энэ хүн бэрхэшээлһээ зүрхэсөөгүй, ажалаа үргэлжэлүүлээ.

Мүнөө Цахирай Соёлой байшандахи киногой зал соёлой гуламта болонхой. Хүнүүд олоороо ерэдэг. Заримдаа нэгэ киногоо хэды дахин харуулха ушар гарадаг. Һара бүриинтөө түсэбшье 110—115 процентээр дүүргэнэ. Һайнаар хүдэлһэнэйнгөө түлөө киномеханик Сапунов шанда хүртөө, «Эрхим киномеханик» гэһэн значогоор, Соёлой министерствын Хүндэлэлэй грамотаар шагнагданхай.

Мүнөө энэ киномеханик коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргын түлөө тэмсэжэ байна. Үни удаан саг соо хүдэлжэ ябахадаа нүхэр Сапунов туһалагшадые — киномеханигуудые бэлэдхэдэг юм.

С. ТАБДАЕВ,
Захааминай соёлой таһагай нүүдэл автоклубые даагша.

Сэбэр агаарта, поли дээрэ [...] ража, бахархама томоор ург[...] һан хартаабха малтахада хэд[...] урматай гээшэб! Улаан-Үды[...] үйлэдбэриин управлениин К[...] лининай нэрэмжэтэ колхозд[...] түмэр замай техникумэй һураг[...] шад хартаабха малталгада ех[...] туһа хүргэнэ. Зураг дээрэ: те[...] никумэй һурагша А. Капустин[...]

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

АЙЛ БҮХЭНДЭ—ГАЗЕТЭ, ЖУРНАЛ

ШЭНЭ ГУРИМААР

Хэблэл—газетэ, журналнууд совет хүнэй оюун бодолой эрилтэ хангадаг шухала зүйл болонхой гэжэ мүнөө сагай ажабайдал гэршэлжэ байна. Манай республика дотор 355 мянган газетэ, журналнууд захигшадта ошоно. 1000 хүн бүхэндэ 496 хэһэг хэблэл хүртэнэ.

Мүнөө газетэ, журнал тараалгын саг ерэнхэй. Хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд энэ хүдэлмэри ябуулжа эхилһээр үнинэй. Мүнөө хүн зоной эрилтэ улам ехэ болоожо байна. Тиимэһээ «Союзпечатиин» хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ улам ехэ болонхой. Хэблэл тараагша гээшэмнай миин лэ квитанци бэшээд үнгэрхэ бэшэ, харин совет хэблэлэй пропагандист мүн болоно. Хэблэл тараагша хадаа хүдэлмэреэ улам һайжаруулха, уншагшадай эрилтын ёһоор захил хүүлэхэ ёһотой. Тиигэхэдээ айл бүхэндэ тон хэрэгтэй газетэ, журнал захиуулжа, саг соонь тэдэниие хүргэхын түлөө оролдохо үүргэтэй байһамнай ойлгосотой.

Энээнтэй хамта хэблэл захидаг мүнөөнэй гуримай нобшо байһан тухай хэлэхэ һанаатайб. «Союзпечатиин» хүдэлмэрилэгшэдэй, ниитын эдэбхитэдэй сагынь захилай юрын хэрэгтэ (квитанци бэшэлгэдэ) һаладаг байна. Тиимэһээ газетэ, журнал захигшад удаан болзороор захил хээ һаань, хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй ажал һураггүй хүнгэдэхэ һэн. Нүгөө талаһаа захигшадташье һайн байха һэн. Саарһа бэшэлгын энэ хүдэлмэриие бага болгохын тулада жэлээр захил хэгшэдэй мүнгыень байн байн түлэхөөр хэлсэбэл зохисотой. Тиигээ һаа, газетэ, журналнуудые жэлээр захигшадай тоошье олошорхо, хэлхеэ холбоошодой ажалшье хүнгэн болохо байгаа.

«Союзпечатиин» аймагуудтахи түлөөлэгшэд партийна организацинуудтай, эмхи зургаануудай, колхоз, совхозуудай, һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй энэ асуудал зүбшэжэ, шиидхэхэ ёһотой. Энэ гуримай ёһоор, мүнгыень гурба һарын турша соо түлэхөөр захил хэхэ заабари бии. Тиигэхэдээ ерэхэ жэлэй захилай мүнгэн декабриин 1 болотор «Союзпечатиин» счёдто орохо ёһотой.

Энээнтэй хамта юрын захил хэгдэжэ байха. Иигэжэ бүхы арга боломжо хэрэглэбэл, хэблэл тараалга эмхитэйгээр үнгэргэгдэхэ байна. Хэблэл тараалгада хабаатай бүхы хүнүүд айл бүхэндэ газетэ, журнал хүртөөхөөр ажал ябуулха зэргэтэй. Тиихэдээ энэ шэнэ гурим хэрэглэлсэбэл, хэблэл тараалга урагшатай байха һэн.

Н. ХАЗАГАЕВ.
«Союзпечатиин» областной таһагые даагша.

Али Сабриин хүндэлэлдэ

Совет Социалис Республиканүүдай Союзай правительство албанай хэрэгээр Москва ерээд байһан Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Премьер-министр Али Сабриин хүндэлэлдэ сентябриин 15-най үдэр Кремлиин Ехэ ордоной Грановита палата соо обед эмхидхэв.

Энэ обедтэ Али Сабри һамгантаяа хамта, мүн Премьер-министрые промышленностиин ба минеральна нөөсэ баялигай асуудалнуудаар орлогшо д-р Азиз Сидки һамгантаяа, Премьер-министрые хүдөө ажахын ба ирригациин асуудалнуудаар орлогшо Абдель Мохсен Абу Ан-Нур, хүнгэн промышленностиин минис[...] Амин Хельми Кемель болон б[...] сад хабаадаа.

Совет талаһаа СССР-эй Мин[...] стрнүүдэй Совэдэй Түрүүлэгш[...] Н. С. Хрущев һамгантаяа, СССР-эй Верховно Совэдэй Пре[...] зидиумэй Түрүүлэгшэ А. И. Ми[...] коян, нүхэд Л. И. Брежнев, Г. [...] Воронов, Д. С. Полянский, М. [...] Суслов, Л. Н. Ефремов, Б. Н. По[...] ляков, В. Н. Титов болон буса[...] обедтэ хабаадаа.

Хани халуун оршон байдал[...] үнгэрһэн обедэй үедэ Н. [...] Хрущев, Али Сабри үгэнүүдые хэлээ.

(ТАСС).

Гэм зэмэеэ амсахань лабтай!

Урда-Африканска республикын хархис правительствын толгойлогшо Фервурдын гэмтэ ябадалые мүрдэхэ уласхоорондын комитет Москвада хүдэлмэрилжэ эхилбэ. Энэ комитет һаналаа нэгэдэхэ бүхэдэлхэйн хуралдаанай саг үргэлжын секретариадай шиитхэбэрэ[...] байгуулагдаһан юм.

Фервурдын гэмтэ ябадалда х[...] баатай материалнуудые суглу[...] жа, гэршэнэрые асуужа эхил[...] гэжэ уласхоорондын мүрдэлгы[...] комитет шиидхээ.

(ТАСС).

Ороной арадай ажахыда хорото аляаһа батаганаанууд, боргооһон болон һоно ехэ хохидол ушаруулдаг. Аляаһа батаганаа айлгаха «ДЭТА» гэжэ зүйлые промышленна аргаар бүтээжэ гаргаха технологи СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин органическа химиин институдта зохёогдожо байнхай. Энэ зүйлые уданшьегүй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, геологууд, өй тайга соо хүдэлдэг бусад мэргэжэлтэд абаха юм. Зураг дээрэ: Н. И. Савельева.

ТАСС-ай фотохронико.

МАНАЙ СУРТАЛ ХҮНҮҮДЭЙ ҺАНАЛ БОДОЛЫЕ ЭЗЭЛНЭ

АПН-эй гуйлтаар „Правдада" зорюулжа Элизабет Флиннэй бэшэһэн статья

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXII съезд дээрэ 1961 ондо олон шухала асуудал зүбшэн хэлэгдэһэн. Зүгөөр Америкын хэблэл энэ гайхамшагта съездын хүдэлмэри тухай бэшэхэдээ, Хитад болон Албанитай социалис лагериин арсалдаае хэтэрмэ үлүүсэөр харуулхые, эдэ арсалдаанууд үгэ хэлэлгэнүүдэй гол хубинь байгаа гэһэн хэбэртэйгээр харуулхые оролдодог байгаа. Марксизм-ленинизмые творческоор хүгжөөлгэдэ ехэ туһа нэмэри болоһон олон шэнэ теоретическэ дүримүүд энэ съезд дээрэ табигдаһан байгаа гэжэ манай парти тоолоно.

Бүхы арадай материальна байдал найдамтайгаар һайжаруулха үүргэтэй Советскэ Союзай экономикын хүгжэлтэдэхи угаа ехэ амжалтанууд тухай мэдээсэлнүүд; социализм байгуулгые түгэсхэлгэ; хорин жэлэй турша соо коммунис общество байгуулха түсэб —эдэ бүгэдэ манай партиин хэшүүдэй болон бусад олон американецуудай һанал бодолые эзэлнэ. Энээниие бүхыдэнь бэелүүлхын тулада ондо ондоо социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байлгые найдамтайгаар хангаха, буу зэбсэг бүгэдэ шиитэрээ хуряахын түлөө тэмсэхэ шухала гэжэ хүн бүхэндэ эли тодо болоожо үгөө.

Хитадай коммунис партиин эшэгүүритэ муухай хараа бодол баримталжа ороходонь бидэнэр угаа ехээр гайхаһан байгаабди гэжэ сэхэ хэлэхэ байнаб. Советскэ Союзай туйлалтануудые буржуазна ёһоор хубилжа ороһон ушар гэжэ КНК дээрэлхүүгээр, үһэрюугээр мэдүүлһэн байгаа. Бүхы арадуудта амгалан тайбан байдал хангаха талаар КПСС-эй болон бусад аха дүү партинуудай гаргадаг оролдолгонуудта КНК һаад ушаруулна. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлые империализмын үмэнэ һүгэдэн унаһан ябадал гэжэ Пекиндэ тоолодог.

Пролетариадай диктатура, мүн Советскэ Союзай бүгэдэ арадай гүрэн болоһон тухай, СССР-тэхи хүдэлмэришэн ангиин партиин бүхы арадай парти болоһон тухай асуудал КПСС-эй XXII съезд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэниинь мэдээжэ. Эдэ угаа ехэ хубилалтанууд тухай КПСС-эй шэнэ Программа соо хэлэгдэнхэй. Зүгөөр хитад хүтэлбэрилэгшэд иимэ хубилалтануудые арсаха һэдэлгэ гаргадаг. Советскэ бодото байдалые, «арадай дундаһаа гараһан арадай правительство, арадай аша туһа харадаг правительство» гэһэн үгые американска хуурмаг угэнүүдтэй Пекиндэ сасуулан жэшэдэг байха юм. Теэд бидэнэрэй Холбоото Штадуудта капиталис общество дотор ажаһуудаг, тэрэнэй зонхилхы анги үсөөнхидһөө буридэдэг, арадай олонхиие мүлжэдэг гэжэ хитадтахи һургуулиин үхибүүншье мэдэхэ ёһотойл.

Элдэб эсын хизаарлалтанууд, хархис хатуу хуулинууд манай демократическа эрхые үгы болгон хаһадаг. Зоргоороо оролгодо, хүсэрхэлгэдэ эсэргүүсэн, өөһэдынгөө юрын эрхын түлөө Америкын негрнүүд мүнөө шанга тэмсэл хэнэ, тэдэнэр һунгаха эрхын түлөө тэмсэнэ. Иимэ капиталис гүрэниие Советскэ Союзтай сасуулан жэшэхэ гээшэ һэшхэлгүй ябадал болоно. СССР-тэ капиталистнуудай анги, хүниие хүнэй мүлжэхэ ябадал байхагүй, тиимэ болохолоороо, усадхагдахаар анги байхагүй. Советскэ Союзда арад зон урагшаа дабшан ябахадаа, өөрынгөө общественые нарижуулан һайжаруулна.

Дамжан оролгын нилээд утахан үе саг соо пролетариадай диктатурын заатагүй бии байха шухалые бидэнэр ойлгонобди, зүгөөр энэ үе хэтын хэтэдэ үргэлжэлэн байжа шадахагүй гэжэ бидэнэр баһал ойлгонобди. Революцида харша этэгээдүүдэй ябуулга хэдэг, зэбсэгтэ интервенциин, дайнай болон социализм байгуулгын үдэрнүүдтэ пролетариадай диктатура нэгэ тухэл маягтай байгаа. Харин мүнөө, революциһаа хойшо дүшэн долоон жэлэй үнгэрөөд байхада, Советскэ Союзда капитализмын мүр сараашье үгы болоо, хүдэлмэришэд, колхозниктуд болон интеллигенциин хоорондохи илгаа үгы болоожо байна. Мүнөө пролетариадай диктатурын гүрэн бүгэдэ арадай гүрэн болоожо шадаха байна. Пролетариадай диктатурын болон бүгэдэ арадай гүрэнэй хоорондо ямаршьеб Хитадай хана байхагүй, энэ хадаа ажабайдал дээрэһээ болоһон хүгжэлтэ гэжэ хитад «теоретигүүдэй» ойлгоо һаань һайн байгаал даа. Энээниие захиралтын ёһоор бэелүүлжэ болохогүй. Энэ хадаа хуушан гэрһээ шэнэ гэртэ зөөжэ ороһон ябадал бэшэ юм. Эсэсэй зорилго—ангигүй коммунис общественые байгуулга—хүн түрэлтэнэй хүсэлэл эрмэлзэлгые бэелүүлгэ ойртожо ерээ. Бодото байдал үнэхөөрөө иимэ бай[...]

Советскэ Союз шэнги иимэ үү[...] ехэ орон соохи үсөөхэн бүлэг а[...] хэдэггүй хубалзануудые шэнэ б[...] жуазна анги» гэжэ байгаад хэ[...] ралдаха гээшэ тон уймар тэнэг б[...] дал гээшэ. Советскэ Союзай бү[...] арадай гүрэн, тэрэнэй партиин бү[...] арадай парти болоһые Американ ко[...] мунистнууд һайшаана, агууехэ п[...] хэтэ шата болоһон энэ ушарые би[...] нэр һайшаанабди. Ниитын орган[...] цинуудаар дамжуулан, бүхы ара[...] дые гүрэниие хүтэлбэрилгэдэ хаб[...] дуулха гээшэ алитэ ехэ туйлалт[...] лоно.

Советскэ Союзай гон ехэ орол[...] гоор бүри ехэ амжалтануу туй[...] даха гэжэ түрүү үзэл бодолтой А[...] рикынхид этигэнэ. Советскэ Сою[...] коммунизмын, США-да социализ[...] илаха байһанда бидэнэр. Америк[...] коммунистнууд этигэнэбди.

Элизабет ФЛИН[...]

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1964 оной сентябриин 18.

I Интернационалай 100 жэлэй ойе угтуулан

ЭНДЭЬЭЭ ЭХИТЭЙ ЮМ

International Working Men's Association. Card of Membership. This is to Certify that Frederick Engels was admitted Member of the above Association 18.. and paid as his Annual Subscription ... R. Shaw Corresponding Secretary for America. ... Cor Sec for Belgium; Jules Johannard Italy; ... Dupont France; Anthony Zabicki Poland; Karl Marx Germany; H. Jung Switzerland; ... Treasurer; J. George Eccarius Secr Gen Council.

I Интернационалай байгуулагдаһаар 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан выставкэ Москвада К. Марксын, Ф. Энгельсын музей соо нээгдээ. Выставкын экспонат Ф. Энгельсын гэшүүнэй билет. Бидэтэнь Карл Маркс гар табилсаһан байна. АПН.

Энэ үйлсые хэзээ нэгэтэ I Интернационалай нэрээр нэрлэхэ байха. Лондоной Стрэнд, Черинг-кросс, Лонг-эйкр гэхэ мэтэ шууяатай гудамжанууд шадар байдаг энэ үйлсэ шэмээгүй номгон шэнгеэр үзэгдэдэг. Зуугаад жэлэй үеэр баригдаһан гэр байшангууд эндэ олон. Теэд энэ үйлсые алдаршуулһан Сент-Мартинс-холлой байшан үлөөгүй. Дэлхэйн хүдэлмэришэнэй, коммунис хүдэлөөнэй түүхэдэ орогшо суута суглаан 100 жэлэй урда тээ, 1864 оной сентябриин 28-да, эндэхи концертнэ зал соо болоһон юм.

Карл Марксын эдэбхитэйгээр хабаадажа ударидаһан тэрэ уулзалгын ямар ехээр зориг бадаруулһаниинь ойлгосотой. Тэрээндэ хабаадагшад «уласхоорондын ассоциаци», хожомынь Хүдэлмэришэдэй Уласхоорондын Эблэл гэжэ алдаршаһан нэгэдэл байгуулха шиидхэбэри гаргаа бэлэй.

Ассоциациин хүтэлбэрилхы зургаан,—хожомынь Генеральна Совет гэжэ нэрлэгдэһэн орган һунгагдаад, гэшүүдэйнь тоодо К. Маркс ороһон байгаа.

...Генеральна Совет ехэ эдэбхи хэшээлтэйгээр хүдэлһэн түүхэтэй. Тэрэнэй заседанинууд недели бүхэндэ тусхайта үдэр, частаа болодог байба. К. Марксын бэшэһэн Учредительнэ Манифест, Устав уданшьегүй тунхаглагдаад, тэдэнь ангигүй общество байгуулхын түлөө тэмсэлдэ пролетариадай нэгэдэхэ. һанал нэгэтэй байха суртал бодолоор нэбтэрэнхэй байһан юм. 1864 оной октябрьһаа 1866 оной январь хүрэтэр Генеральна Соведэй заседаниин болодог байһан гэр мүнөөшье бии. Сохо районой Лонг-эйкрһээ Грик-стрит үйлсэ хүрэтэр хэдэхэн минута ябахаар зайда байдаг энэ дүрбэн дабхар шулуун байшан соо 1864 оной ноябриин 1-дэ Генеральна Совет сугларжа, I Интернационалай хоёр гол документые нэгэн һаналтайгаар баталан абаһан.

Карл Маркс вторник бүхэндэ 8 часай үеэр эндэ ерэдэг байгаа.

К. Маркс I Интернационалай амин голынь, эмхидхэлшэнь, тэрэнэй Генсоведэй хүдэлмэриие ударидадаг хүниинь байһан юм. Генеральна Соведэй заседанинуудай ехэ протоколнуудые бэдэржэ, сэнхир боро үнгэтэй хуудаһануудые ирахадамнай, К. Марксын хэлэһэн үгэнүүдтэй 1867 оной августын 13-най тэмдэглэл нюдэндэ торосолдобо. Дайнай ба эб найрамдалай асуудалнуудаар I Интернационалай баримталха хараа бодолые тэндэ иигэжэ тодорхойлһон байна: «Хүдэлмэришэдэй Уласхоорондын Эблэлэй конгресс эб найрамдалай конгресс болоно. Юундэб гэхэдэ, элдэб оронуудай хүдэлмэришэн ангиин иимэ нэгэдэл угаа ошотороо арадуудай хоорондо дайн байлдаа үүдхэхэ аргагүй болгохо ёһотой бшуу».

Заседани бүхэн тухай тэмдэглэлнүүдые харахада, хүн түрэлтэнэй түүхэдэ түрүүшынхэеэ байгуулагдаһан, дэлхэйн пролетариадай олониитын революционно эмхидхэлэй хүтэлбэрилхы органой ажал ябуулгын түүхэ бэшэг тобойн таража ерэнэ.

Элдэб гараар бэшэгдэһэн тобшо тэмдэглэлнүүдэй саана айхабтар ехэ удхатай хэрэгүүдэй бии байһые, угаа ехэ хүдэлмэриин хэгдэһые абаһаар ойлгохо бэрхэтэй. Тиихэдэ Интернационалай хоёрдохи конгрессто бэлдэхэ, Франциин, Бельгиин, Англиин бүһалгаалан бодогшо хүдэлмэришэдтэ туһалха асуудалнууд зүбшэгдэһэн байгаа. Уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй теориин, үдэр бүриин ажал хэрэгэй шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын хажуугаар гэшүүдэй түлбэри тухай, мүн бусад мэдээсэлнүүд соносхогдодог байһан.

Генсоведэй угаа ехэ хүдэлмэриие К. Марксын, Ф. Энгельсын саг үргэлжэ залан ударидадаг байһаниинь элеэр харагдана.

I Интернационалые үгэ буляалдаанай клуб болгохо гэһэн прудонистнуудай һэдэлгэдэ эсэргүүсэн, английска тред-юнионуудай хүтэлбэрилэгшэдэй оппортунис үзэл бодолдо эсэргүүсэн, тэрэ үедэ К. Маркс эрид шангаар тэмсэһэн юм.

К. Маркс Генсоведэй заседанинуудта барандань шахуу хабаадажа, олонхидонь үгэ хэлэһэн байдаг.

I Интернационалай бүхы түүхэ К. Марксын нэрэтэй таһаршагүй холбоотой.

I Интернационалай гүн түнзэгы ушар удхые хазагайруулжа, I Интернационалые «Марксгүйгөөр» харуулха һэдэлгэ гаргадаг баруунай тала баригша социалистнуудай аашын ямар һэнгэргүй муухай байһаниинь элеэр харагдана.

Хүдэлмэришэдэй Уласхоорондын Эблэлэй зуун жэлэй ойе тэмдэглэхын тула Брюссельдэ зарлагдаһан социалис интернационал гэдэгэй суглаанда Англиин лейборис партиин ударидагша Вильсонэй эльгээһэн бэшэг гарта ороо. Лейбористнуудай удамарша Вильсон I Интернационалай анхан бии болоһон тухай хэлэхэ зуураа, К. Маркс тухай дурдаагүйшье аад, харин II Интернационалай оппортунис ажал ябуулагшадай—Бауэрай, Вандервельдын, Адлерай ба бусадай «габьяае» магтаһан байна.

Хүдэлмэришэдэй Уласхоорондын Эблэлэй үг залгамжалагшад болгожо өөһэдыгөө харуулха гэһэн баруунай социалистнуудай һэдэлгэнь бүтэхэгүй! Ангиин тэмсэлэй, социалис революциин, пролетариадай политическэ ударидалгын хараа бодолһоо эдэнэр үни хахасан һаланхай.

Тэрэшэлэн Англиин хүдэлмэришэнэй хүдэлөөе К. Марксһаа, I Интернационалһаа таһалха гэһэн Англиин лейборис партиин хүтэлбэрилэгшэдэй һэдэлгын буруу һүрэхэнь баһал элитэ.

К. Маркс 1866 оной январиин 15-да тон омогорхолтой, хананьяар Кугельманда иигэжэ бэшээ һэн: «Энэ хүдэлөөндөө хүдэлмэришэдэй үнэхөөрөө томо гансаяан эмхиие—английска тред-юниониие элсүүлжэ шадабабди. Тус эмхи энэнэй урда тээ имагтал салин хүлһэнэй асуудалнуудые эрхилдэг байһан юм».

К. Марксын суртал бодол Англиин хүдэлмэришэн ангиин эгээн түрүү хуби болгошо Великобританиин Коммунис партии дотор бэелүүлэгдэн мандажа байнхай. I Интернационалай суртал бодолнууд эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлдэнь Англиин олониитэ ажалшадые зоригжуулан жагсаана.

Лондоной коммунистнуудай ударидагша Джон Магон бидэнтэй хөөрэлдэхэдөө, I Интернационалай суртал бодолнууд тиихэ сагташье Англиин ажалшадай сэдьхэл бодолые татадаг түгэлдэр хүсэн байһан. тэрэ гэһэнһээ хойшошье орон доторхи хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ нүлөөлжэ үргэлжэлһөөр гэжэ онсолон тэмдэглээ.

Энэ суртал бодолнуудынь мүнөөнэй Англида. Великобританиин компартиин программа дотор бүрин бэелэнхэй. Өөһэдынтөө эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэгшэ ажалшадай олондолго хүсэлэлгые элсүүлэн үгэдхэхэ, урагшаа дабшаха, хүдэлмэришэн ангиин политическэ засаг түрэ тогтооха, социалис общество байгуулха зам тэдээндэ зааха зорилгые манай парти үдэр бүриин өөхүдэлмэридэ хүтэлбэри болгоно гэжэ Магон хэлэбэ.

Е. КОРЖЕВ.
С. ИВАНОВ.
ТАСС-ай корреспондент.
Лондон.

Манай интервью

ХҮН ЗОНОЙ ЗАХИЛААР

Кабанскын Оймороой промкомбинадай ахалагша инженер нүхэр К. В. МОСКВИТИН:

— Хүн зонойнгоо ажаһуудалай хэрэглэмжые һайнаар хангахын тула оролдохо гээшэ манай арюун уялга мүн.

Үшөө таряа хуряалгын эхилхэһээ урид аһан шадал соогоо бэлдэнэ бэлэйбди. Тиихэдээ «ГАЗ-51» түхэлэй автомашинын кузо абаад, үндэр бүхээгээр пэлтэйлэмди. Энэ машинаараа оёдолшон, парикмахер, эсхэгшэд, сабгшанай тусхай маршрудаар бүхы ферма, полевой станууд дээгүүр ябана. Недели соогоо үдэр бүри аяншалаад байхадаа, бүхы хэрэглэмжэтэй хэрэгсэлнүүдэй захигуудаа хангажа үрдидэг. Энэ һаяхан Шергинэй, Хударын, Тэмэновой, Красный Ярай полевой станuudта ошожо ерээ, захил олые асараа. Эсхэгшэ Баженова, гуталшан Березовский, парикмахер Игумнова гэгшэднай хододоол хүдэлдэг. Жолоошо Н. В. Бархаев өөрөө час, электроплиткэ гэхэ мэтэнүүдые суглуулжа комбинадта зaһуулаад, эзэдтэ һөөргэнь тушаажа үгэдэг даалгабаритай. Олон комбайнер, трактористнууд гутулаа заһуулпан байгаа бэзэ. Энэ һая болотор манай хүдэлмэришэд Енхалук, Сухайн загаһашадые хангалсаа.

Жил ажалай фермэнүүдтэ, полевой стануудта байгшадай хэрэгцээтэй хэрэглэмжые анхаралдаа абажа зохёон түсэбөө тэдэмнай декадаһаа декада бүхэндэ яһала гүйсэдөөр дүүргэдэг. Зүгөөр таряашаднай хубсаһа захихадаа, һайн шанартай, хилгааһан бүд эридэг бэлэй. Мүнөөнэй дуталдажа, ойро зуура олдохоозгээ һэн. Мүнөө энэ эд бүтээгдэхүүниинь хото городһоо яһала элбэг оруулхэ соонь асаранхайбди.

Хударa, Оймортo байгаа комбинадуудай таряа хуряалгын эхилһээр шэнэ гуримаар хүдэлнэ: неделиин гурбан үдэр соо үглөөнэй 8 часһаа үдэшын 4 час болотор, харин нүгөөдэ гурбан үдэр соо үдын 12 часһаа 7 час болотор ажаллана. Хэды багта цехтэ ямар янзын захил абтажа болохоб гэжэ радиогоор тосхон соогуураа соносходогбди.

Оймортохи промкомбинадай гол хүдэлөөб мебель гаргадаг ааб даа. Түсэбөөшье һаатуулангүй дүүргэдэг, таряашаднай полевой стан дээрэ байрлабашье, гэртээ табиха шифоньер, комод, диван, кухниин стол, стул гэхэ мэтые захижал байдаг. «Ехэ олзотой омогтой үемнай ха юм. Одоол ямаршье захил хэнгүй яахабибди»,—гэжэ тэдэнэр омогорхон хэлэхэ юм.

Гадна һургуули, больница, хүүгэдэй саад гэхэ мэтэнүүдтэ мебелииень заһажа үгэнэбди. Энэ ажалаа газарай хүрэтэр сүм дүүргэхэ хүсэлэнтэйбди.

Дархашуул нүхэд Березовский, Черкашин, Волков гэгшэд илангаяа оролдосотойгоор хүдэлнэ. Эдэнэй гараар гараһан юумэ хододоол һайн сэгнэлтэ абадаг.

Мебель таһалгаряагүйгөөр гаргажа байхын тула модоёо бэлэдхэжэ эхилээбди.

Юрэдөө хүн зонойнгоо эрилтэ һайнаар хангахын тула хамаг арга шадалаараа бологдожо байнал даа.

Түнхэнэй промкомбинадай директор нүхэр Д. С. БАБОЛОЕВ:

— Машинамнай заһабариһаа мэнэ һаяхан гараба. Иигээд лэ тэрэмнай полевой станууд дээгүүр баһал үдэр һүнигүй аяншалжа эхилхэнь гээшэ ааб даа.

Мүнөө үбэлэй хубсаһа оёхо, мебель дархалха талаар малшадай зүгһөө олохон захил абтана. Тэрэниие удааруулангүй дүүргээд лэ, гэртэнь түлөөһэгүйгөөр зөөжэ үгэнэбди. «Восточные Саяны», «Сибиряк» колхозуудай бүхы малшад мебелеэр хүсэд шахуу хангагдаа. Тэрэшэлэн Ленинэй нэрэмжэтэ, «Маяк» колхозой нилээд олон малшад гэр соогоо дарагар шэнэ түхеэрэлгэтэй болоо. Дурсагдаһан хүнүүдтэ эгээл хүдэлжэ байһан газартань ошожо, захилыень абанабди.

Гадна үбэлжэлгын ойртожо байһаниие хараадаа абажа, малшадай гэр байра доторхиие шэрдэхэ, будаха, мебелииень гэртэнь ошожо заһажа үгэхэ—иимэ зорилго урдаа табяад байнабди. Энэмнай заатагүй бэелүүлэгдэхэ бэзэ даа. һаяхан тусхай автоприцеп абаабди. Энэмнай комод, шифоньер гэхэ мэтые тээхэдэ, гутал хубсаһа абан хадагалхада угаа таарамжатай юм.

Хэрэн тосхонойнгоо захада, мүн Жэмһэгтэ ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха цехүүдые барижа байнабди. Эдэмнай ноябриин 7 болотор ашаглалгада ороxo юм.

Мүн малшадта байра барихын тула вулканай туфуудые бэлдэхэ тусхай цех октябрь һарын эхеэр хүдэлгэжэ эхилхэ һанаатайбди.

Хэжэ байгаа ажалнай гол түлэб иимэрхүүл даа.

УРАГШАТАЙ ЯБААРАЙ, ЖАЛЦАН АБГАЙ

— Жалцан Мункожапович Банзаракцаев — Зэдын Бургалтайн сельпогой автолавкын жолоошон-наймаалагша. Нүүдэл наймаа һайнаар ябуулжа, һара бүхэнэйнгөө түсэб 150—160 процент дүүргэнэ. Коммунис ажалай ударник,—гэһэн үгэнүүд республикын худалдаа наймаанай министр нүхэр Хабаловай элидхэл соо нэгэтэ хэлэгдээ һэн.

Нээрээшье энэ хүн тухай үнинэй дуулагдаһан. һаяхан «Мир» колхозой парторганизациин секретарь Дамдинсурэн Бубеевтэй, мүн бэшэшье хүнүүдтэй уулзахада, Жалцан абгайн ажалай намтар эли болобо.

— Жалцан абгаймнай юундэ автолавкаһаа болёо гээшэб?

— Жалцан абгай хонишон болоо,—гэжэ парторг нэмээ һэн.

Хонишон болохонь гайхалтай бэшэ. Хүдөө нютагта болодог юрын ушарнуудай нэгэн. Харин Жалцан Банзаракцаевай хонишон яажа, юундэ болоһон нэгэ онсо һайхан шэнжэ түхэлтэй ёһотой даа.

— Гэр бүлөөрөө хонин ажалда гарахамнай. Дондог хүбүүмни һаяхан айл болоо, өөһэдөө мэдэнэт. Тиигээд хүгшэнтээ, хүбүүнтээ, бэритээ суг хонин ажал дээрэ ажалаа һаамнай, муу бэшэ гэжэ һанагдаа. Нэгэ отара хони даагаад, ямаршьегүй байжа шадахабди,—гэһэн үгэнүүд байгша оной март һара соо «Мир» колхозой парткомой таһалга соо дуулдаа һэн.

Зэдын гол. Жалцан Банзаракцаевтанай бүлэ 610 эхэ хони даажа абанхай. Мүнөө тэдэндээ үбһэ тэжээл бэлдэжэ дүүргэнтэбэ.

— 18 гектар зелёнкоһоомнай гектарай хорёод центнер унаха даа, бүри заатагүй. Үндэр, бүшэмэг юм тэрэмнай. (һүүлдэ, нээрээшье, харахадамнай үбсүү түлама үндэр ургаса долгилжо байгаа һэн). Тиихэдээ үбһэ тэжээлнай 500 гаран центнер, үшөө һурилэгдэхээ байһан зуу гаран бухал бии. Горох 260-аад центнер, зелёнко 360—380 центнер адагай захань абтахань. 1200 центнер бүдүүн тэжээл 610 хониндо бэлдэгдээ гээшэ. Иигээд хүбүүнтээ хонидойнгоо дал хашаа дулаалжа эхилхэмнай,— гэжэ Жалцан абгай хүргаяа тоолон хэлэнэ.

Хонишоной ажал... Жалцан абгайда дан ехэ танилшье бэшэ байжа болоо. Бургалтай тосхонһоо шэрэжэ асараад, эндэ Зэдын голдо, хониной отара дээрэ шэнэлэн табиһан гэрэйнгээ оёорто үдэшэндөө хэбтээд, үдэртөө һайсахан һүри хаяжа, шархирһан балсангуудаа эльбэхэдээ, Жалцан абгай олые бододог.

«Хэлэ амааршье бүтээхэ ажал бэшэ. Мүнөө үбһээ хуряажа дүүргэбэбди. Дал хашаа заһабарилха ажал ехэ. Колхозһоо машина эрижэ, өөрөө хүбхэндэ ошохо, бэшэндээ һолоомо ехээр зөөлгэхэ болоо. Иигээд ажалдаа хүсэгдэшэхэ, дарагдашаха болоо һаа гайтай. Машинын жолоо адхаһандал бэшэ. Машинын хоолой дууһабал, олохош, харин үбэлэй сагта хониной үбһэгүйдэшэбэл, хаанаһаа олохобши? Адагай захань 5—6 зуугаад центнер һолоомо шэрэжэ абахамнай»,—гэжэ тэрэ бодомжолно.

Жалцан абгайн түрүүшын энэ амжалтаар тэрэниие амаршалаадшье яалай. Үшөө эртэшэг гэжэ һанагдана. Тиибэшье үбһэ хуряалгые шадамараар ябуулжа, хонин бүхэндөө 2 центнер тэжээл бэлдэхэ гээшэмнай тиимэшье бэлэн бэшэ.

Тракторай косилка Жалцан абгайда бага сага туһалаа. Тиибэшье эхэнхи сабшалангаа тэрэ өөрөө морин косилкаар сабшаа. Үдэрэй 4—5 гектар. Гар хажуураар гурбан хүниинь шугын ногоо ухашалан сабшаха. Юрэдөө ханаабайшье эрьеын ногоон хүрэтэрөө унагаагдаа.

Жалцан абгай, мүнөө хонидшни искусственна үрэжүүлгэдэ орожо байна. Энэ жэлдэ орой хурьгалһан хонид ха юм даа, тиибэшье ерэхэ жэлдэ хурьгад адхархань. Мүнөө хонишонойнгоо ажал муу бэшээр эхилээш. Үбһэ тэжээл бэлдээш, байра хашаа дулаалжа байнаш, хонишодтоо гэжэ шэнэ гэр табяаш. Теэд «ургаса хуряалга» үшөө урдашни байна. Автомашинынгаа жолоо адхадагтаал адляар хонишоной жолоое бүхөөр, батаар, амжалтатайгаар адхыш даа.

Г. ДАШАБЫЛОВ.
Зэдэ.

Энэ 75 тоннын башенна кран Ангарск городто гурбан жэлэй турша соо хүдэлөө. Мүнөө энэ кран Амурска сульфит-целлюлозно заводой барилгын талмай дээрэ тодхогдоо. «Дальсталь конструкци» гэжэ управлениин Григорий Леннигэй хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай бригада энэ томо краниие хабсаргаа. Энэ харюусалгатай хүдэлмэриие хабсаргагшад болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Зураг дээрэ: томо кран Аласдурна зүгэй шэнэ барилга дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Валентина Наац заводойнгоо лаборатори соо анализ гаргажа байна.
В. МУЛЛЕРАЙ фото.

ХОДОДОО ХҮНДЭЛЭЛЭЙ САМБАРТА

Орёо нарин приборнууд, олон янзын түхеэрэлгэнүүд. Элдэб металлай шудхалаанууд нэгэ таһалгада шалгагдана. Нүгөөдэдэнь пружина, миин ута түмэрнүүдшье татагдажа, хүхалагдажа үзэгдэнэ хэбэртэй. Эндэхи инженернүүдэй, техникүүдэй, хүдэлмэрилэгшэдэй хэжэ бүтээжэ байһан юумэ бултыень тооложо, тайлбарилжа үгэхэнь бэрхэтэй. Ленинэй ордендо локомотив-вагон заһабарилгын заводой центральна лабораториин ажал ехэ ха юм. Эндэ цехүүдэй бүтээн гаргаһан продукци һайса шалгагдажа, саашадаа үйлэдбэридэ табигдадаг байна.

Лабораториин Хүндэлэлэй самбарта 4-дэхи жэлээ Валентина басаганай фото-зураг таһалгаряагүй байһаар.

— Одоол эрхимэй эрхим хүдэлмэрилэгшэ байхаһаа гадна, һайн хүн юм,—гэжэ Валентина тухай эндэхи инженер Ольга Никитична Перевозникова хөөрэнэ. — Ямарханшье даабари абдабал, болзортонь һайнаар дүүргэжэ лэ байдаг. Хэрэгэй гарабал, хүдэлмэриин саг дүүрээ гэжэ тэрээндэ байхагүй.

Үшөө 18 наһа хүрөөгүйдөө, 9-дэхи класс дүүргээд лэ, Валя энэ лабораторидо ажаллахаяа ерэһэн юм.

Валя Наац лабораторидо орожо, манометр, скоростемернүүдые заһабаридаг слесариин мэргэжэл шудалжа эхилээ һэн. һүбэлгэн бэрхэ, юумэ хүүмэ ойлгоходоо түргэн, өөрөө оролдосотой хадаа Валентина энэ мэргэжэлээ сагтаань шудалаад, бэеэ даагаад хүдэлжэ ороһон юм.

Уданшьегүй лабораторидо металлнуудай спектральна шэнжэлгэ хэхэ орёо нарин түхеэрэлгэ абтаба. Өөрынь гүйлтаар Валиие энээндэ хүдэлхэ лаборантаар томилбо. Инженер-химик О. Н. Перевозникова тэрэниие ехэ дуратайгаар үгтажа, хэхэ ажалтайнь танилсуулһан, хүдэлмэридэнь хододоо туһалалсажа, мүнөө һайн туһалагшатай болоол, залуу нүхэрөө дэмы бэшэ магтана гээшэ.

Шэнэ мэргэжэл шудалхатайгаа хамта Валя эрдэм номоо хаягүй. Жэл тухай хүдэлһэнэйнгөө һүүлээр лесотехническэ техникумэй үдэшын отделенидэ прибор бүтээгшын мэргэжэлээр һуралсажа эхилээ һэн. Энэ жэлдэ тэрэнээ дүүргэхэ юм. Муу, дунда гэһэн нэгэшье сэгнэлтэ байхагүй, булта һайн, эрхим һайн гэһэн.

—Валимнай Хүндэлэлэй самбарта саг үргэлжын пропискатай болоо юм, — гэжэ хани нүхэдынь магтан, омогорхолтойгоор хэлсэдэг. Зүбшье ха. Коммунис ажалай ударник иигэжэ хүдэлхэ ёһотой ха юм.

А. ХАРАЕВ.
В. Муллерай фото.

СОВЕТ ҺУРАГШАД ЯМАР НОМУУДЫЕ УНШАНАБ

НОМОЙ АША ТУҺА ЕХЭ

Юрэдөө һурагша бүхэн юу бодожо, сэдьхэжэ ябадаг ааб гэһэн асуудалда харюу үгэхэнь бэрхэтэй байха даа. Юуб гэхэдэ, үхибүүд һанаһан байһанаа тон түргэнөөр хөөрэжэ үгэдэггүй бшуу. Хүнэй сэдьхэл бодол, хүсэл эрмэлзэл гээшэ эрдэмтэдэй, багшанарай шэнжэлгын зүйл болоно. Теэд өөһэдынь уншадаг номуудаар тухайлжа, үхибүүдэй хүсэл эрмэлзэлые мэдэжэ болохоор ааб даа. Москвада Суриковай нэрэмжэтэ хүүгэдэй библиотекын дүй дүршэлтэй библиотекарь Евгения Троицкая багашуулай хүсэл эрмэлзэл тухай намда хөөрөө һэн.

Үхибүүд һургуулиингаа программын ёһоорородой, хариин оронуудай литературын классигуудай зохёолнуудые, эрдэм ухаанай эхин шатые шудалдаг гээшэ. Теэд һургуулиин номууд соонһоо һонирхоһон асуудалнуудтаа дүүрэн харюу абаха аргагүй байхадаа, библиотекэдэ ерэнэ бшуу. Авторнууд тухай, али нэгэн зохёолнууд тухай нэмэлтэ һонин мэдээнүүдтэй номуудые эндэһээ абадаг, шүүмжэлэлтэй, шэнжэлгэнүүдтэй танилсадаг. Жэшээлхэдэ, Ираклий Андронниковой шэнжэлгэнүүдые һурагшад һонирходог юм. «Литературоведэй хөөрөөнүүд» гэһэн ном бии. Михаил Лермонтовэй зохёолнуудые шэнжэлһэн хүн тодорхой баримтануудые үндэһэ болгон, агууехэ ород поэдэй ажаябадал тухай, тэрэнэй бэшэһэн зохёолнууд тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэнэ. Зоологи һонирхогшод «Амитадай ажамидарал» гэһэн Бремэй номые, үгышье һаа—«Дэлхэйн бүмбэрсэгэй ан гүрөөлнүүд, жэгүүртэ шубууд» гэһэн Жиковой номые уншажа, сэдьхэлээ ханаха байха.

һурагшад астрономиие ехэтэ һонирхоно. Хэмэл одод, замбуулин гэжэ юуб, одон гээшэ юртэмсэ дэлхэйһээ юугээрээ илгаатайб гэһэн асуудалнуудые бага классуудай һурагшад үдэр бүхэндэ дууладаг, өөһэдөө хэлэдэгшье һаа, мүнөө дээрээ удхыень ойлгоногүй. «Наранай аймаг» гэһэн Ивановскиин, «Газар тэнгэри хоёр» гэһэн Волковой, «Замбуулинай онгосын жолоошо» гэһэн Рябчиковай хүүгэдтэ зорюулжа бэшэһэн мэдээжэ номууд замбуулин тухай олохон асуудалнуудта яһала тодоор харюусадаг.

Библиотекарь үхибүүдэй хүсэл эрмэлзэлые залан хүтэлдэг, тэрэнииень хүгжөөхэ гэжэ оролдодог юм. «Гурбан мушкетер» гэжэ фильмын совет экранууд дээрэ гаргагдажа үрдеэгүй байхада, Дюмагай номууд библиотекэһээ баран абтажа уншагдаа бэлэй. «Арбан жэлэй үнгэрһэн хойно», «Хорин жэлэй үнгэрһэн хойно» гэһэн номуудыньшье баһал дахин дахин уншагдаа һэн. «Динго нэрэтэй зэрлиг нохой» гэһэн фильмые үхибүүд һайса харaһан байха. Тиихэдэ «Динго нэрэтэй зэрлиг нохой гү, али түрүүшын инаг дуран тухай повесть» гэдэг Фраерманай номые урдань уншаагүй хүнүүдшье уншажа ороһон юм. Венецидэ болоһон уласхоорондын фестиваль дээрэ шанда хүртэһэн «Иванай бага наһан» гэһэн картиные харахадаа, үхибүүд «Иван» гэһэн Богомоловой расказые уншаха дуратай болоо бэлэй. Энэ расказай удхаар сценари зохёогдоһон гээшэ ааб даа.

Ном уншалгаар үхибүүдэй наһан гурба боложо хубаардаг гэжэ Евгения Троицкая тэмдэглэнэ. Тодорхойлходо, расказуудые, ушаралта повестьнуудые, романуудые уншаха — эдэ гурбан ондоо наһанай үе болоно. Ахамад наһанай хүбүүд техникэдэ хамаатай номуудые, басагад — искусство болон түүхэ тухай номуудые уншаха дуратай байдаг. Дээгүүр классайхид саг байдалай шухала асуудалаар бэшэгдэһэн номуудые, мүн хариин оронуудай мүнөөнэй ба классическа литературые, поэзи болон инаг дуранай лирикые һонирходог гээшэ.

...Суриковай нэрэмжэтэ библиотекэ соо һууһан харахан гэзэгэтэй нэгэ бишыхан басаган юушьеб хамар дороо гүбэрнэ. Хажуудань ошожо асуухадамни, Марина Хомякова гэжэ нэрэтэйб, 9 наһатайб, 2-дохи класста һурадагби гэжэ харюусаа һэн.

Уншалгын формуляр дансые харахада, Марина гурба һарын турша соо 43 ном уншаһан байба. Тиигэбэшье тэдэнь багашуулай уншаха нимгэхэн номууд ааб даа. Тэдээн соонь ородой болон хариин оронуудай үльгэр, онтохонууд олон. Жэшээлхэдэ, Шарль Перрогой «Эди шэдитэ үльгэрнүүд», «Ород арадай онтохонууд», Андерсенай үльгэрнүүд, Ершовой «Бүхэнтэйхэн морин», Аксаковай «Ягаан сэсэгхэн» гэхэ мэтын зохёолнууд тэрэ тоодонь оролсоно. Тэрэшэлэн Маринын формуляр соо байгаали тухай номуудай нэрэнүүд бэшэгдэнхэй. Ехэнхидээ ямар ном уншаха дуратайбши гэжэ басаганһаа асууһамни, ан түрөөлнүүд тухай номуудай, үльгэр онтохонуудай һонин байдаг хадань, тэдэниие уншаха дуратай хүм гэжэ тордиһогүй харюусаа бэлэй.

— Андрюша, Боря, Таня мэтын бусад үхибүүд ямар номуудые уншадаг юм ааб гээд һонирхобоб. Тиихэдэм Евгения Троицкая хэдэн формулярнуудые урдам асаржа дэлгэбэ. Андрюша Киль 10 наһатай, 3-дахи класста һурадаг. Янза бүриин авторнуудай номууд — хүүгэдтэ зорюулжа Лев Толстойн, Иван Тургеневэй бэшэһэн расказууд, Сергей Михалковой онтохонууд, гайхамшаг худалшан барон Мюнхаузенай энеэдэтэй хүхюун ябадал тухай ном, Киплинг болон Гюгогой зохёолнууд, Вера Чаплинагай, Георгий Скребицкиин ан гүрөөлнүүд тухай бэшэһэн, үхибүүдэй ехэтэ дурлажа уншадаг расказууд, мүнөөнэй совет уран зохёолшо (роман бэшэлгээр солотой болоһон уран зохёолшодой нэгэн) Аркадий Гайдарай «һургуули», «Сэнхир аяга», «Тимур ба тэрэнэй команда» гэжэ зохёолнууд —Андрюшын формуляр соо тоологдоһон байба. Мүн баһа техникын асуудалаар Марай «Гэр бариһан хүн», Дороховой «Ашаанай машиные шүрэбэй хүсөөр хүдэлгэбэ», Ганейвер Наринн хоёрой бэшэһэн «Гайхамшаг юумэнүүд тухай хөөрөөн» гэһэн зохёолые тэрэ формуляр соонь харабаб.

Боря Кацовой формулярые абаад хараял даа. Арбан хоёр наһатайхан Боря 6-дахи класста һурадаг юм. Фантастическа зохёолнуудта ехэ дуратай. Ушаралта һонин зохёолнуудые бэшэдэг, дэлхэйн олон уран зохёолшодой 40 номые Боря һүүлэй үедэ уншанхай. Майн Рид, Вальтер Скотт, Жюль Верн, Марк Твен гэгшэдэй зохёолнууд, Герберт Уэллсын хоёр боти зохёолнууд тэрэ тоодонь оролсоно. Совет уран зохёолшо-фантаст Александр Беляевай бэшэһэн «КЭЦ-эй одон», «Амфиби хүн», «Оёоргүй гүн дээгүүр», «Шэнгэһэн онгосонуудай олтирог», «Үһан дорохи таряашад» гэхэ мэтын олон зохёолнуудые Боря мэдэхэ байба. 32-дохи зуунай үеын хүнүүдэй замбуулинаар ниидэлгэ тухай, байгаалиин хүсэнтэй тэдэнэй эрэлхэгээр тэмсэһэн тухайда Иван Ефремовэй «Маната Андролида» гэжэ ном Боря уншанхай. Газар доторхи дулаанай элшэ хүсые хэрэглэжэ болохо тухайда Григорий Адамовай бэшэһэн «Газарай зузааниие дабагшад» гэжэ номые энэ хүбүүнэй бараад ябатар ушараaб. «Фантастическа номуудта дуратай хүм. Хүнүүдэй үни холоһоо хойшо хүсэһэн бодоһонойнь мүнөө бэелжэ байһые адаглахада һонин ааб даа», — гэжэ Боря хэлэбэ.

Арбадахи класста һурадаг Таня Дроздова 16 наһатай. Пушкинай, Чеховэй шэлэгдэмэл зохёолнууд, Гейнын шүлэгүүд, Гётын «Фауст», Ибсенэй ба Шекспирэй драмын зүжэгүүд, Сенкевичэй «Хэрээһэтэ дайшад», Уилко Коллинзын «һарын шулуун» гэжэ номууд тэрэнэй формуляр соо бэшэгдэнхэй. «Пифагорой жэшээгээр» гэһэн тоо бодолгын согсолбори, Зайковскиин «Химиин һонин зүйлнүүд» гэжэ ном баһал эндэнь бии. Тэрэшэлэн Ленинэй хүгжэмдэ дуратай байһан тухай Гольдентейнэй дэбтэр, Раковагай бэшэһэн «Ородой XIX зуунай түрүүшын хахадай искусство» гэжэ номшье бии. Таня Третьяковско галерейдэ орожо харадаг, ородой уран зураашад Иванов, Кипренский, Рокотов, Левицкий гэгшэд тухай бэшэгдэһэн номуудые уншадаг юм. Таня, тэрэнэй бусад сасуутаниинь үнгэрһэн үеын агууехэ хүнүүд тухай — Микельанджело, Леонардо да Винчи, Бетховен, Шиллер, Сервантес, Лермонтов, Щепкин, Линней гэгшэд тухай номуудые һонирхон уншадаг.

Таня, тэрэнэй үетэн эды наһандаа зан ябадалай асуудалаар, ямар мэргэжэл шэлэхэ тухай, ажаябадалайнгаа саашанхи зам тухай асуудалаар һонирходог гээшэ ааб даа. Жэшээнь, мүнөөнэй обществын үг удха, үетэн сасуутанайнь гол зорилго Таниие һонирхуулна. Мүнөө совет литература эдэ бүхы асуудалнуудые янза бүреэр табидаг, тэдэниие шиидхэхэдэнь Танида туһалдаг байна. Ажабайдалай арюун замда гаража ябаһан залуушуулай түрүүшын алхамууд тухай, ажалай баяр жаргал тухай, хани нүхэдэй дэмжэхы ехэ хүсэн тухай хөөрэһэн Анатолий Кузнецовой «Домог түүхын үргэлжэлэл», Владимир Пистоленкын «Салимал үүдэнэй даргада» гэһэн номуудһаа Таня асуудалнуудтаа харюу абана.

Мария Поступальскаягай «Сэбэр алтан» гэжэ номые уншахадаа, хүн гээшэ ажабайдалаа гансашье һайнаар зохёоһондоо бэшэ, харин һайнаар ажаллажа, хүн зондо эрдэм мэргэжэлһээ, дүй дүршэлһөө хүртөөжэ, сэдьхэлээ ханахадаал, баяр жаргалаар заяагдадаг гэжэ Таня ойлгоһон байна.

Хани нүхэсэл тухай, ажабайдалай арюун замые хайшан гээд олохо тухай, мүнөөнэй залуушуулай үг зорилгодоо хайшан гэжэ хүрэдэг байһан тухай бэшэгдэһэн номууд замаймни залуушад болонхой гэжэ Таня хөөрөө.

Вера КАРАЧЕНЦЕВА
(АПН).

ФОТО-РЕПОРТАЖ

ЭМШЭД

АРАДАЙ ЭЛҮҮРЫЕ хамгаалха хэрэгтэ аптекэнүүд угаа ехэ үүргэ дүүргэдэг... Эндэ ЛВРЗ-тэй 29-дэхи аптекын ажал хүдэлмэри тухай хөөрэжэ үгэе. Тэрэнние даагша нүхэр Л. И. Гуржос аяар 24 жэл соо эм удхана.

— Үгы, газетэ уншагшадта зорюулан, хөөрэжэ үгэхөөр юун байхаб даа. Эм бэлдээд, худалдаад лэ байгаа бэзэбди, — гэжэ минии ерэһые мэдэхэдээ, тэрэ гайхангяар хэлээ һэн.

Теэд үнэн дээрээ даншье тиимэ бэшэ ха даа. Тэдэнэр эмнэгшын эхилһэн хэрэгые эгээл эсэстэнь хүргэлсэнэ хаям. Харюусалганьшье айхабтар ехэ.

Дурсагдаһан аптекын коллектив тухай хэлэбэл, тэрэнэй 24 хүнэй 18-иинь коммунис ажалай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Нүхэд О. Т. Демидова, Л. И. Гуржос, З. М. Лошкомоева, К. С. Хадыкова, И. А. Кончевская болон бусад түрэл аптекынгаа анха тогтоһон сагһаа хойшо таһалгаряагүйгөөр хүдэлнэ. Тэдэнэр энэ үе хугасаа дотор хэды ехэ эм дом бэлдээб, хэды олон хүнүүдые эмнэлсээб, — тооложо бүридхэжэ хэлэхэньшье бэрхэтэй ха.

Хараһаар лэ байтарнай нүхэр Гуржос телефоной трубка абажа хонходобо:

— Наталья Григорьевна, дипрофилин, никоверин асарагдаад байна. Тиимэ, тиимэ. Дансань бии ааб даа, — гэнэ. Нигэхэдээ тэрэ шэнэ эмэй ороһон тухай ЛВРЗ-эйнгээ больницада дуулгаһан байгаа бшуу. Энэ — үдэр бүриинь жама ёһон.

Харин үбшэнтэнэй эм эрижэ ерэхэдэнь бүришье һаа ехээр оролдодог. Хэрбээ хэрэглэһэн юумэнэйнь аптекэдэ үгы байгаа һаа, хаа-яагуур, түбэй складташье бэдэрэлсэжэ, заатагүй ололсожо үгэдэг. Абаһаар олдохогүй һаань, үбшэнтэндэ открытка бэшэжэ дуулгадаг.

Тиигээд В. А. Парненко, М. А. Корюкина, А. П. Ольховский гэгшэдэй нэрэ харуулаа һэн. Баһа Борцов гэжэ пенсионертэ гэртэнь эмшье абаашажа үгэдэг юм.

Аптекэдэ нэрэгдэһэн уһа ходо хэрэглэдэг. Тэрэнээ эмшэд һая болотор титан халаажа, гаргадаг һэн. Теэд мүнөө тэдэнэр өөһэдөө тусхай түхеэрэлгэ тодхожо, уһаяа электричествээр бусалган нэрэдэг. Энээнэйнь аша туһаар сэбэр уһан ассистентын стол хүрэтэр резинэ соргоор үгтэдэг болонхой. Мүн һара бүри 15 кубометр түлеэ галдадаг һаа, энэньшье болюулагданхай. Санитарканууд пеэшэндэ түлеэ зөөжэ тухашарнагүй.

Тэрэшэлэн эм түргөөр удхахын тула шэнэ онол аргануудые нэбтэрүүлхын хойноһоо саг үргэлжэ оролдодог. Мүнөө тэндэ оошор зэлжээндэ хүнүүдэй байхань усөөрөө. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэр бүхы эмүүдээ хэрэглэгшэдтэнь бушуу түргэнөөр барюулхын хойноһоо оролдодог, амяар амяарайнь багсалдаг.

Дурсагдаһан коллективэйхид мүнөө үедэ Хоринои, Хэжэнгын аптекэнүүдые шефтэ абанхай. Людмила Ивановна тиишэ һаяхан ошожо ерээ.

Тиигэхэдээ дутагдалнуудыень элирүүлжэ, тэдэнээ яагаад усадхаха тухайнь заажа үгөө.

Заводой халаанай һэлгэбэшье, аптекэ хүдэлмэреэ зогсооногүй. Хоп жэп болоһон гудамжада тэрэнэй гэрэл яларһаар. Тэндэ манай нүхэд — фармацевтнүүд сулоогүй ажаллана. Тэдэнэр бэрхашээлдэ ороһон хүнүүдтэ хэзээдэ туһалхаар бэлэн.

А. КУРТИК.
Авторай фотонууд.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. ЛВРЗ-гэй 29-дэхи аптекые даагша нүхэр Л. И. Гуржос больницатай хөөрэлдэжэ һууна.

2. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн залуу ассистентнүүд С. Тишкович, А. Андрашитова гэгшэд, ажалдаа.

3. Үниипэй эмшэд К. С. Хадыкова, И. А. Кончевская гэгшэд хоорондоо зүбшэлдэнэ.

БУЛТАНИИЕ БАЯСУУЛАА

ШЭНЭ ТҮХЭЛЭЙ янзаар баригдаһан, «П» үзэгэй маягаар табигдаһан һургуулиин байшан аяар холоһоо харагдадаг. Энэмнай Шишковко тосхон ошоһон харгын дэргэдэ баригдажа, һаяхан ашаглалгада үгтэһэн Зүүн Сибириин түмэр замай хүдэлмэришэдэй үхибүүдэй һуралсаха интернат һургуули гээшэ. Үүжам, һаруул, гоё һайханаар баригдаһан энэ һургуулида ороходо хэды эртэшье һаань, ажалай үдэр үни хада эхилэнхэй, абяа шэмээгүй, хон жэнхэн.

— Найман жэлэй һургуулидамнай ехэнхидээ түмэр замай хүдэлмэришэд, ехэ станцинууд хоорондын заахан буудалнуудтахи ажалшадай үхибүүд һуралсажа байха аргатай болонхой. Мүнөөдөө үхибүүднай һаял түбхинэжэ, байра байдалдаа дадажа байна, — гэжэ һургуулиин директор Михаил Павлович Гульков хөөрэнэ.

Һургуулиин класс бүхэндэ ороходо шэнэхэн стол, стул, парта, самбарнуудай наранай элшэдэ толорон байхань харагдана. Хоёрдохи дабхартань үхибүүдэй эдеэ хоол бариха газар түхеэрэгдэнхэй. Эдеэ шанадаг, бэлэдхэдэг таһаг соонь ороходо бүхы юумэниинь гэхээр булта зайн галай хүсөөр хүдэлгэгдэжэ байдаг, саг соогоо эдеэншье бэлэн болодог байһаниинь һайшаалтай. Һургуулида һуралсажа ябаһан басагад эдеэ хоол бэлэдхэжэ һурахадаа эндээл практика гаража байха аргатай. Эдиршүүлынь — слесарь, уран дарханай, басагадынь оёдолшоной мэргэжэлдэ һураха юм. Энээнһээ гадна хими, физикэ болон бусад хэшээлнүүдтэ шухала хэрэгтэй болодог зэр зэмсэгүүд, харуулан ойлгуулха плаката, зурагууд дүүрэн абтанхай.

ОЁДОЛШОДОЙ ТАҺАГ. Эндэ ёһотойл оёдолой ехэ цехэй ажаллажа байһандал харагдана. Ерээдүйн уран гартанай мэдэлдэ оёдолой 16 шэнэ машина, бусад хэрэгтэй зүйлнүүд абтаһан байна.

— Мүнөөдэр табадахи «А» классай басагад оёдоло[...] удаадахи хэшээлые үнг[...] байна. Даб дээрэ эдэнэрнай[...] до бэлэн фартугуудые оёжо[...] раха даабаритай. Гэртээ зү[...] багша барижа һураһан ба[...] най оёдолой энэ тэрэ юума[...] жа үгэхэдэ ехэ бэлээр, һа[...] ойлгожо абана. Ахалагша кла[...] даймнай басагад һургуули[...] үхибүүдэй үмдэхэ дотор, [...] ажал хэхэдээ үмдэхэ хү[...] оро дэбисхэрэй хэрэгсэлни[...] оёжо байха юм, — гэжэ һура[...] дые гарай уран ажалда һу[...] байһан мастер Людмила Ва[...] сьна Семенова хөөрэнэ.

ҺУРГУУЛИИН гурбадахи [...] харай хоёр ехэ таһалга[...] соо Владимир Ильич Ленинэ[...] рэмжэтэ музей, библиотека[...] эхидхэгдэхээр хараалагдана. [...] рэнэлэн физкультурын се[...] 200 гаран һурагшад воле[...] баскетбол, футбол, хүнгэн [...] тикын орёо хүндэ упражнени[...] дые хэжэ һураха, шанга т[...] даануудта бэеэ һорижо байх[...] гатай юм. Энээнһээ гадна 4[...] рагшадынь арадай инстру[...] нүүд дээрэ наадажа һураха[...] гөөдүүлынь духовой орке[...] хүгжэм зэдэлүүлжэ һурах[...] лонхой. Дурсагдагша хэ[...] нүүдые зааха, һургаха эрдэ[...] лигтэй багшанар мүнөө тус [...] гуулида ерэнхэй. Ээлжээт[...] шээлнүүдээ заажа эхилбэ.

— Үшөө ямар һонин[...] — гэжэ маанадай һонирхо[...] тус һургуулиин директор [...] Гульков нигэжэ харюусаа:

— Үхибүүдэймнай түр[...] станциин хүтэлбэрилэгшэд[...] шанарай байха 32 байратай[...] нэ гэр барижа байнхай. М[...] дээрээ гурбадахи дабхартань[...] раад, хоёрдохи, нэгэдэхи д[...] рыень эптэхэдүрдаад байна. [...] бүхы хүдэлмэринүүдые 834-[...] мостпоездын уран гартан я[...] һайнаар, зохидоор хэжэ д[...] хэ. Эдэнэрэй уран гараар [...] гуулиин байшан һаатабар[...] ашаглалгада үгтэжэ, булта[...] мнай баясуулаа, омогорхуу[...]

Улаан-Үдэ.

Командорско аралнууд дээрэ. Эндэ Берингын арал дээрэ Москваһаа эгээн лэ холын станцида метеорологууд алба хэдэг юм. Зураг дээрэ: метеорологууд Людмила Ченская, Людмила Ситникова гэгшэд радиозонд табиха бэлэдхэл хэжэ байна.

ТАСС-ай фотохроника.

„БАЙГАЛ“ ЖУРНАЛАЙ 4-дэхи НОМЕР

Буряадай АССР-эй уран зохёолшодой Холбооной үмэнэһөө гаргагдадаг «Байгал» журналай ээлжээтэ 4-дэхи номер буряад хэлэн дээрэ барлагдан, хэблэлһээ гараба.

Номерой түрүүшын хуудаһануудта Иван Лазутинай «Хара хун шубууд» гэһэн романай гурбадахи бүлэг толилогдобо. Удаадахи хуудаһандань залуухан хүбүүнэй фото-зураг харанабди. Энэ хадаа Горькиин нэрэмжэтэ литературна институдай студент Владимир Намсараев. «Джон рид» гэһэн тэрэнэй шүлэг эндэ хэблэгдээ. Монголой уран зохёолшо Дожоо Дорж гэгшын «Табанын һүбөөр» гэжэ повесть журналай энэ номерто оруулагданхай.

Танилсагты: «Хорнин литературна нэгэдэлэй эхилэн бэшэгшэд» гэһэн гаршаг доро Ц-Д. Дондогой, Ц. Рыгзенов, Ч. Дарибазарон, М. Цыренов, Д. Доржогутабай, Ж. Жанчиков, Ч-Д. Аюржанаева, Ц. Цырендоржиев, Б. Цэрэндэлэгэй, Л. Гончикдоржиев гэгшэдэй шүлэгүүд, рассказ толилогдоо.

«Дурыем булааһан Куба» гэжэ Цыден-Жап Жимбиев Кубада аяншалһан тухай замайнгаа тэмдэглэл бэшэнэ.

Ородой агуу ехэ поэт М. Ю. Лермонтовэй түрэһөөр 150 жэлэй ойе угтуулан тэрэнэй «Бородино», «Поэт» гэжэ шүлэгүүдэйнь шэнэ оршуулганууд толилогдобо.

«Эрьехэ паран» гэһэн Доржи Эрдынеевэй рассказ, И. Жуковай бүтээлнүүдэй буулгабари, тэрэнэй ажал ябуулга тухай нүхэр Соктоевой статья; «Мелиораторнууд» гэжэ Анатолий Шитовой Ивалгын мелиораторнуудай газар хатааха, уһалха талаар хэһэн хүдэлмэри тухай зураглал болон бусадые харанабди.

Эрдэм ухаанай булан дотор Доржи Банзаров тухай шэнэ мэдээнүүд, мүн «Эгээн хүндэтэй хүмнай» гэһэн Хоца Намсараевай далан таба наһанай ойдо зорюулан Африкан Бальбуровай бэшэһэн дурасхаал номерой һүүлшын хуудаһануудта толилогдоо.

Бата бэхи нэгэдэл

СОФИ, сентябриин 16. (ТАСС) Болгаро-немецкэ хани барисаанай ехэ митинг Старо-Загора гэжэ городто болоо.

БКП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Т. Живков, СЕПГ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшэ Вальтер Ульбрихт митинг дээрэ үгэ хэлээ.

Уласхоорондын байдалай, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй бүхы асуудалнуудаар маанадай хүсэд нэгэн һаналтай байһые, Хитадай эб алдахуулагшад түшаа нэгэн адли хараа бодол баримталдаг байһыемнай манай хэлсээнүүд үшөө дахин харуулаа гэжэ Т. Живков хэлээ. ГДР-эй болон НРБ-гэй хоорондохи али бүхы талын харилсаа холбооо хэлсээнүүд улам саашань бэхижүүлхэ гээд Т. Живков үргэлжэлүүлэн хэлэбэ.

Агуу ехэ Советскэ Союзтай, эб найрамдалай түлөө агуу ехэ тэмсэлшэ Никита Сергеевич Хрущев түрүүтэй ленинскэ партитайнь бидэнэр таһаршагүй нягта холбоотойбди гээд БКП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь онсолон тэмдэглээ.

Харюугай үгэ хэлэхэдээ, Вальтер Ульбрихт нигэжэ тэмдэглээ. ГДР-эй делегациин Болгарида хани ёһоор аяншалга СЕПГ-гэй болон БКП-гэй, хоёр ороной правительствануудай, арадуудай хоорондохи хани барисаае бүри ехээр бэхижүүлхэ.

Манай хамтын хэрэгтэ илалтануудые туйлахын тулада социалис оронуудай нэгэдэлые бэхижүүлхын, олониитэ арад зониие нягтаар жагсаахын, капитализмтай хэжэ байһан экономическа мурысөөндэ илажа гарахын тулада бидэнэр бүхы юумэ хэхэ ёһотойбди гээд В. Ульбрихт мэдүүлээ.

Таанадтай бата бэхи нэгэдэлтэйбди гэжэ үшөө дахин найдуулхые би хүсэнэб гээд үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглээ.

Гансахан лэ зүб шиидхэбэри

ПРАГА, сентябриин 16. (ТАСС). Кипрэй правительствые Советскэ Союзай, тэрэшэлэн бусад социалис болон бэеэ абанги оронуудай зүгһөө дэмжэлгэ империалис баадхалгануудта амжалтатайгаар эсэргүүсэхэ арга Кипрэй арадта, тэрэнэй правительствада олгоо гээд Кипрэй ажалшан арадай прогрессивнэ партиин генеральна секретарь Э. Папайоанну ЧТК агентствын тусхай корреспонденттэй Никозидо хөөрэлдэхэдөө мэдүүлһэн байна. Кипрһээ бүхы хариин сэрэгүүдые гаргаха, империалис зэрхэг түримхэй ябуулгые болюулха, хүби заяагаа өөһэдынгөө һанаашаар шиидхэхэ эрхэ кипр арадта олгохо гээшэ Кипрэй асуудалые түримшүүлхэ гансахан лэ зүб шиидхэбэри болоно гээд тэрэ хэлээ. Тус асуудалые нигэжэ үнэн зүбөөр, демократическа ёһоор шиидхэхын түлөө кипрэй арад эсэстээ хүрэтэрөө тэмсэхээр хүсэд шиидэнги байна гээд Папайоанну онсолон тэмдэглээ.

Кипрэй арад хүсэд бэеэ даанхай байдалтай болохын түлөө тэмсэхээр хэзээ хэзээнэйхиһээ үлүү ехээр мүнөө шиидэнги болоод байна. Хүсэд бэеэ даанхай байдалтай болоходоо, кипр арад өөрыгөө тодорхойлхо гол ёһонуудта үндэһэлэн хүби заяагаа өөһэдынгөө һанаашаар шиидхэхэ аргатай болохо.

Президент Сукарнын захиралта

ДЖАКАРТА, сентябриин 16. (ТАСС). Индонезиин республикын бүхы зэбсэгтэ хүсэнүүдэй, гүрэнэй аппарадай болон бүхы хүн зоной дайшалхы зэһэнги бэлэн байлгые, һэримжые дээшэлүүлхэ тухай президент Сукарно захиралта гаргаа. Малайзиин зүгһөө сэрэгэй бэлэдхэлэй хэгдэжэ байһанһаа уламжалан, президент нимэ шиидхэбэри гаргаа гээд Антара агентство дамжуулна.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

Ехээр һонирхогдобо

БУХАРЕСТ, сентябриин 16. (ТАСС). ССР Союзай Ехэ театрай баледэй Румыниин нииселэлдэ хэжэ байһан гастрольнуудай түрүүшын хүби дүүрэбэ. «Хун шубуута нуур», «Шулуун сэсэг» гэжэ баледүүдые Бухарестын оперо, баледэй театр соо харуулаа. Глинкын, Чайковскиин, Хачатурянай, Григэй, Дунаевскиин болон бусад композиторнуудай зохёолнуудһаа тон ехэ балетнэ зүжэг усэгалдэр харуулһан байна.

Ехэ театрай баледэй зүжэгүүдтэ зорюулагдаһан статьянуудые Бухарестын бүхы газетэнүүд толилно. Тэдэниие элитэ артистнар болон хүгжэм шэнжэлэгшэд бэшэһэн байха юм. Зүжэгэй зарим сценэнүүдэй фото-зурагууд толилогдоно.

Совет артистнууд Ясса орохоёо гараа, тэндэһээ Клуж орохо юм. Тэдэнэр гастролиингоо түгэсхэлдэ Бухарестдэ зүжэгүүдээ харуулха юм.

Андриян Николаев Югославида айлшалһаар

БЕЛГРАД, сентябриин 16. (ТАСС). Союзна гүйсэдхэхэ суглаанай айлшан боложо, Югославида ороод байһан совет космонавт Андриян Николаев мүнөөдэр Загреб ерээ. Хорватиин нииселэлэй олониитэ замбуулинай баатарые хани халуунаар амаршалаа.

Химигүүдэй уласхоорондын уулзалга Варшавада эхилбэ

ВАРШАВА, сентябриин 16. (ТАСС). Промышленна химиин талаар уласхоорондын 35-дахи конгресс Варшавада Культурын болон наукын ордон соо мүнөөдэр нээгдээ. Европын, Азиин, Африкын болон Америкын 25 оронһоо ерэһэн 2.000 гаран делегат тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана. СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент Н. М. Жаворонков советскэ делегациие толгойлно.

Химигүүдэй бүхэдэлхэйн уулзалга табан үдэрэй турша соо үргэлжэлхэдөө, элдэб олон асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ юм.

Компартиин уряагаар

РИМ, сентябриин 16. (ТАСС). Пальмиро Тольяттиин хүтэлбэрилдэг байһан дайшалхы манлайгаа тойрон өөһэдынгөө зэргые нягтаар жагсааха тухай ИКП-гэй Центральна Комитедэй уряае Италиин ажалшад ехэ һайшаалтайгаар угтаа. Италиин Коммунис партиин зэргэдэ шэнэ гэшүүдэй орожол байһан тухай мэдээсэлнүүд ороной элдэб городууд болон провинцинуудһаа абтана.

Партиин гэшүүдэй олон боложо байһан дээрэһээ шэнэ секцинүүд байгуулагдаха ушартай болоно. Римэй Пренестино гэжэ районда ИКП-гэй шэнэ секци тогтоогдоо.

Индонезиин информациин Министерствын мэдүүлгэ

ДЖАКАРТА, сентябриин 16. (ТАСС). Индонезиин революциие аршалан хамгаалхын түлөө тэмсэхээр Индонези хүсэд шиидэнги байна гээд информациин министерствын мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Индонезиин хилэ шадар Англиин зүгһөө сэрэгэй бэлэдхэлэй ехээр хэгдэжэ ороһонһоо уламжалан, энэ мэдүүлгэ толилогдоһон байгаа.

Индонезида эсэргүү сэрэгэй ябуулга элитээр эхилхэ аюул Англиин колонизаторнуудай болон Британска Малайзиин правительство тохёолдуулна гэжэ баримтанууд арсашагүйгөөр гэршэлжэ үгэнэ. Индонезиин арадай дайшалхы зэһэнги байлгые болон һэримжые дээшэлүүлхэ гээшэ энэ аюулда эрхим харюу болохо байна гээд мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ.

КОНГОДОХИ БАЙЛДААН

ПАРИЖ, сентябриин 16. (ТАСС). Восстани хэгшэдэй болон Леопольдвилиин правительствын армиин частьнуудай, сагаан шарайта хүлһэншэдэй, Катангын жандармнуудай отрядуудай хоорондо Конгын хойто талын районуудта шанга байлдаанууд болоно. Правительственна коммюникэгэй ёһоор сагаан шарайта «һайн дурагшад» болон Катангын жандармнуудай отрядууд аэропортые, Лисала город шадарай һууринуудые шанга байлдаа хэжэ эзэлэн абаа, мүнөө городой түбэй районуудта байлдаан болоожо байнхай.

Конгын зүүн талада восстани хэгшэдэй эзэлжэ байһан Увира городые Америкын самолёдууд зэрлиг муухайгаар бомбодоно. Агаарһаа добтолгонуудай нэгэн сентябриин 13-най воскресенидэ хэгдэһэн байгаа. Городой дэлгүүрые Америкын самолёдуудай буудахада, энгэй зоной дундаһаа олон хүн, тэрэ тоодо эхэнэрнүүд болон үхибүүд алуулаа.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: КПСС-эй Центральна Комитедтэ; Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын премьер-министр Али Сабритай Н. С. Хрущевой хөөрэлдэһэн, Бүхэдэлхэйн залуушуулай Москвада нээгдэһэн хуралдаан тухай мэдээсэлнүүд; Бүхэдэлхэйн залуу[...] лай хуралдаанда Н. С. Хр[...] вой эльгээһэн амарш[...] А. Коселовой «Таряа зөө[...] баатарнууд» гэһэн корре[...] денци; «Намарай паар хах[...] га — шухала зорилгонуудай[...] гэн» гэһэн рубрика доро [...] дэмэл редакциин шалга[...] бригадын корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаһанда: «[...] номико — коммунизм бай[...] гын түлөө тэмсэлэй гол [...] гэһэн гаршаг доро «Ко[...] нист» журналда толилог[...] статья; «Коммунистнууд [...] хөөрөөн» гэһэн рубрика [...] А. Пекарскиин «Хүн [...] дунда» гэһэн корреспонд[...] овоц бэлэдхэлгээр мате[...] нуудай суглуулбари; А. Ц[...] ко республикын ажахын[...] таряанай һайн үрһэнэй [...] байгуулха тухай бэшэнэ.

Гурбадахи хуудаһанда: «[...] номико — коммунизм бай[...] гын түлөө тэмсэлэй гол [...] гэһэн статьягай үргэлжэ[...] Уласхоорондын байда[...] ТАСС-ай мэдээсэлнүүд;

Дүрбэдэхи хуудаһанда: [...] публикын һалбаринуудһаа[...] таһан элдэб информаци[...]

Скифүүдэй искусствын нюусанууд

Гүрөөһэ бажуугаад байһан арсалан. Урда һабарнуудаараа гүрөөһэнэй ууса бажуугаад, хурса һоёгооро нюрганайнь арһа огло татахаяа байна. Гүрөөһэн арсаланай хүсэтэ һабарһаа мултарха гэжэ аһан хүсөөрөө оролдоно...

...Олон һалаата арьягар томо эбэртэй тархяа дээрэ үргөөд, хүлнүүдээ дээгүүр хаялһан буга айхабтар түргөөр харайна... Маряан һурэхээ бэлдэжэ байһан барас... Далэяа хумин, доошоо шуумайн буужа ябаһан бүргэд. Арсаланай бэеын түхэлтэй, арсалан гү, али бүргэд шэнги толгойтой аад, дали жэгүүртэй — харагдаа үзэгдөөгүй амитад зурагданхай.

Археологууд Хара далайһаа хойгуур ажаһууһан эртэ урдын зоной хүүрэй хүһөө шулуунуудые түрүүшынхеэ 100 гаран жэлэй урда малтахадаа, гол түлэб амитадые зураглан харуулдаг, һиилэдэг онсо өөрсэ, уран нарин искусство элирүүлһэн юм.

Скифүүд Дүтын Ази руу холын аяншалгануудые хэхэдээ, Сири болон Египедтэ хүрэдэг байгаа. Хара далай шадарай талануудтахи скифүүдые эзэмдэхээр һэдэһэн персид хаан Дарий гэдэгые бүта сохиһон, манай он жэлтэ сагай урда тээхи IV зуун жэлэй үеэр хүсэн түгэс гүрэн байгууһан, Крымдэхи грек колониинуудтай наймаа хэдэг байһан. Энэ арадай түүхэдэ зурхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ, үшөө тайлбарилагдаагүй олохон нюусанууд бии юм. Скифүүдэй искусствын нюуса тэдэнэй нэгэн болоно.

Скифүүдэй искусство гол түлэб уран зурагуудта хабаатай байһан. Хутагын эшэнүүдтэ, амһартануудта, гуулин толинуудта, мориной тоног зэмсэгүүдтэ, буунуудта элдэб ангууд гү, али тэдэнэй бэеын зарим хүбиие һиилэдэг байгаа. Скифүүд хүсэтэй ангуудые, илангаяа мяхаша арьяатадые: арсалан, барас, баабгай, бүргэдые зураглан харуулха дуратай байһан. Жэжэ амитадай түрэ зураг тэдэнэй искусствада огто ушарнагүй. Ногоон тэжээлтэй амитадые зуража харуулхадаа, тэдэнэй хүсые онсолон тэмдэглэдэг һэн ха. Жишээлхэдэ, бугын түрүүнүүд мяхашан арьятанһаа, дайсанһаа бэеэ аршалан хамгаалха зэбсэгтэ тоологдодог, тиигээд шурагэр угаар, хурсаар харуулагдадаг байгаа.

Энэ искусство юумые ехээр гоёон зурадагшье һаа, зүбөөр харуулха гэжэ оролдодог байһан янзатай. Скифүүдэй искусствада бүгануудай хүсэтэ хүлнүүдээ нугалан харайһаар харуулагдадаг. Теэд бүга тиигэдэггүй гэжэ хожом болотор һанагдадаг байгаа. Скиф уран зураашад юумые харамсаараа алляар түһөөлэн зурадаг байһаараа шалгарна.

Скифүүдэй искусство гэнтэ бүрилдэһэн шэнгеэр бии болошоно. Энэнь манай эрын урда тээхи VII—VI зуун жэлнүүдэй үедэ хамаатай. Тэрэнэй хэзээ эхи абаһые хүсэд мэдэгдэнэгүй. Хара далайһаа хойгуурхи нютагуудта, скифүүдэй ажаһууһан газарта, тэдэниие удаан саг соо бэдэрһэн байгаа. Теэд юушье олоогүй юм.

Гэбэшье ондоо юумэ элирһэн: скифүүдэй искусство гансал скифүүдтэ хамаатай бэшэ гэжэ матагдэһэн байна. Хойто Кавказда, Украинын ой модото талада, Волго мурэнэй эрьеэр, мүн зүүлжээншье скифүүдтэй хүршэ һууриһан зон буунуудтаа, элдэб гоёолтонуудтай гуулин эдээ хэрэгсэлнүүдтээ амитадай дүрсэ һиилэн зурдаг байгаа. Удаань Баруун Сибирьтэ, Минусинскэ хизаарта бугын, бодон гахайн гү, али ногоон тэжээлтэй амитадые маряажа байһан зэрлиг арьяатадай дүрсэнүүдтэй гуулин эдээл хэрэгсэлнүүд олдоһон юм.

Евразиин үргэн нэлэнхы тала дайдада, Дунайһаа Хойто Хитад хүрэтэр манай эрын урда тээхи нэгэ мянган жэлэй хоёрдохи хахадта скифүүд, үг гарбалайнгаа, соёл культурынгаа талаар эдэндэ адлирхуу нүүдэл байдалтай үгсаатан ажаһууһан гэжэ элирнэ. Тиимэһээ уран зурагай адлирхуу тухэлэй искусство үргэнөөр дэлгэрһэн болоолтой. Дунда Ази тэрээнтэй холбоогүй гэхээр байһан юм. Скифүүдэйхидэл адляар амитадай дүрсэ һиилэн зураглаһан юумэ эндэһээ олохо гэһэн археологуудай һэдэлгэһээ үрэ гарадаггүй байгаа. Гэхэ зуура Дунда Азиин эртэ урдын арадууд амитадай дүрсые мүн лэ һиилэн зурадаг байгаа хаш гэжэ багсаахаар зүйлнүүд дайралдадаг байһан. Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ тухайламжа бодото баримтануудаар тодорхойлогдоо. Хорезмын археолог-этнографуудай экспедици Сергей Толстовэй хүтэлбэреэр Сыр-Дарья мүрэн шадарай нютагуудтахи Тагискенэй, Уйгарагай хүүрнүүдые шэнжэлжэ, зэрлиг хониной, бодон гахайн, арсаланай, грифоной, мүн бусад амитадай дүрсэнүүдээр гоёогдон шэмэглэгдэһэн мориной тоног зэмсэгүүдые олоһон байха. Тиихэтэеэ хамта Памирта мүн лэ нимэ юумэ олоһон байгаа. Нигэжэ шэнэ юумэн элирүүлэгдээ.

Теэд энэ искусство хаанаһаа эхи абаа гээшэб? Мүнөө эрдэмтэд Дүтын Зүүн түг тээшэ анхаралаа хандуулна. Эртэ урда сагай Дүтын Азиин искусствада амитадай дүрсэ һиилэн зуралга дэлгэрэнги байгаа. Тэдэнэй зарим нэгэниинь скифүүдэйхидэл тон адли юм. Скифүүд Дүтын Азаар аяншалха үедөө тэндэ ажаһууһан арадуудай искусстватай танилсаад, өөһэдөө тиимэ юумэ зуража эхилһэншье байгаа аалам? Энэмнай мүнөөдөө юрэл багсаамжа болоно.

Шиидхэгдээгүй ондоошье асуудалнууд бии. Скифүүдэй искусствын үг шэнжэнь орёо, тиимэһээ мүнөөшье маанадта үшөөл ойлгосогүйшэг байһаар. Амитадай дүрсые нэгэ янзаар зураглан харуулдаг заншалай саана ямар ушар удха бииб? Скифүүдэй искусство юрэл гоёон шэмэглэлгын шэнжэтэй байгаа гү, али шажан мүргэлэй удхатай байгаа гү?

Мүнөөдөө үшөө мэдэгдэнэгүй. Скифүүдэй искусствын гайхамшаг хүшөөнүүдые нээжэ үгэһэн археологи эдэшье асуудалнуудта харюу үгэхэ байһаниинь лаблай.

Анатолий ХАЗАНОВ.
(АПН).

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1964 оной сентябриин 18.

Редактор
Ц. О. ОЧИР[...]

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-У[...] улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. ре[...] тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27[...] отделов: сельскохозяйственного производства и парти[...] жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и пар[...] ной жизни—48-89, 33-61 корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологичес[...] —24-74, советского строительства и быта—34-93, рабсел[...] ров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и пер[...] дов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Со[...] Министров Бурятской АССР.

Н00222. Зак. № 75[...]